

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/s.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Lee
deschisă costă șirul 20 sil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

In plină disoluție

☐ După atâtea serii de melodrame patriotice, alternate cu reprezentații de operă bufă, în cari toate celelalte cercuri politice din monarhie puteau să admire cea mai ingenioasă împărțire pe roluri, — pe scena parlamentarismului maghiar pare a se anunța în sfârșit o dramă politică adevărată, cu roluri serioase și cu conflicte de un profund element tragic.

Atitudinile încep să-și piardă tot mai mult aspectul teatral și după atâtea eroi de paradă, după atâtea farsori răsufiați, zărim figuri de oameni sinceri, mine fără artificialitatea expresiei studiate, gesturi purtate de porniri impetuoase, de voinți hotărâte. Chiar și personajele, cari până dăunazi erau numai manieră, par azi degajate și în mișcările lor vibrează nervii patimilor aprinse.

Azistăm deocamdată la scenele celui dintâi tablou din lunga tragedie a parlamentarismului maghiar și autorul ei e de data asta înșasă viața, forța concentrică a progresului universal, care surpă întocmirile învechite ale unei minciuni răscoapte de mult. Se prăbușesc colonade, troznesc grinzi prăvoase și, urnite din muceza lor, se clatină temelile medievalei cetăți. Gonite de biciul de foc al vremii, cohoartele reacționare fac cele din urmă opintiri de salvare, dau cel din urmă asalt împotriva meșterilor aduși de porunca nouii vieți și mai în-

cearcă odată zadarnica trudă de-a opri pasul naturii.

Dar, repetăm, am ajuns deocamdată abia în pragul marilor prefaceri, — azistăm abia la prologul marelui tragedii. Până la zdrobirea fatală ce-o amenință, oastea neagră poate să mai smulgă învingeri efemere și să risipească tabăra atât de puțină încă a viitorului. Și tabăra asta nu e nici ea cea adevărată, — e numai o făgăduință a celei ce va să vie. Justh și tovarășii lui de arme formează abia o avangardă intermediară, — ei simt numai porunca vremii, n'o înțeleg însă deplin. Tabăra cea mare și conștientă e încă în drum, — și lupta decisivă ea e chemată s'o dea.

Vedem totuș o încăierare surdă în parlament și semnele nu ne înșală. Procesul de disoluție s'a început și chiar dacă Justh, părăsit în clipa supremă de tovarășii lui, va fi copleșit de năvala reacționară, el va avea marele merit de a fi dat cel dintâi în lumea politică unghurească o pildă de adevărată moralitate politică și nu poate să dea această pildă, decât inspirat de viziunea triumfului apropiat al vremii. Pilda lui va avea efecte nebănuite asupra maselor poporului maghiar, — va fi semnalul de luptă hotărâtă pentru aceste mase și ele vor întâlni în calea lor aliați invincibili, în oștirile fără număr ale celorlalte neamuri din țară.

Dar, în fața presemnelor de pierzare pentru ei, reprezentanții vechilor întocmiri joară război de exterminare, presa simbrășă varsă ca niciodată o adevărată lavă de insulte și injurături asupra celor cari cuntează să dea lumii unghurești o pildă de ireductibilă consecvență politică, și peste învâlmășala din cameră se înalță iarăș în arc îndrăzneț spectrul intereselor feudale, — cohoartele vor să-l înalțe iarăș pe contele Tisza triumfător pe scaunul prezidențial, căci ceasul fatal a sunat. Cu proporțiile primejdiei ce amenință pe reprezentanții lumii noi, vor crește însă și proporțiile morale ale celor cari o înfruntă. Lupta lor va trezi lupta mulțimilor de afară și lupta acestor mulțimi va atrage după sine, întocmai ca deslănțuirea elementelor în natură, furtuna înviorătoare, limpezind atmosfera și înmormântând în noroi miazmele unei atât de îndelungate secete constituționale.

Să vie cu'n ceas mai curând această furtună. Să isbească cu fulgerele ei în catapiteasmă înegrita cetățuie a oligarhiei maghiare, să năruie acest adăpost al briganzilor monarhiei, spălând cu apele ei cea mai obraznică rușine a civilizației.

Prevedem încheștări desnădăjduite, auzim vibrarea metalică a supremelor încordări, vedem răsărind în fruntea cohoartelor, în plină armură medievală pe toți reprezentanții vechii osânde, — dar în fața proiectilelor moderne din băncile medievale nu se va alege totuș decât un morman de țândări și puzderii...

CÂNTECE.

I.

*Stăm pe țârm și-ți spun nimicuri
Din trecutul legendar,
Când prin ceața de pe ape
Moare-un cânt de lopatar.*

*Stăm pe țârm, e atât de dulce
Să te simt la pieptu-mi cald,
Când duios ne cântă'n noapte
Glasul apei de smarald.*

II.

*Rămâi aici, rămâi cu mine
In brunul nopții labirint,
Să te sărut pe ochii umezi,
Pe ochii ce-am uitat că mint!*

*Rămâi aici, rămâi cu mine
In brunul nopții labirint
Să ne lăsăm în voe barca
In blândul valului alint!*

A. Cotruș.

Războiul și Italia

D-lui Horia Petra-Petrescu

De șapte luni de zile, Italia poartă război cu turco-arabii, război greu, costisitor. Cine ar putea spune cu exactitate sumele cari zilnic se cheltuiesc pentru război? Unii zic un milion și jumătate pe zi; alții zic mai mult; alții mai puțin. Și cine ar putea spune numărul exact al morților pe câmpul de onoare?

Știrile ce vin de acolo, din Africa și din Marea Egee, sunt controlate, trecute pe sub mulți ochi și pe sub multe condeie, cari cercetează și taie și șterg ceiace nu trebuie să se spuie, ceiace nu trebuie să se știe încă. Mai târziu da, se va ști; dar acum, în prezent, nu trebuie să se știe, ca să nu se piardă încrederea, să nu slăbească entuziasmul. Și pe când știri proaspete din Africa spun de ciocniri între trupele inamice, cu rezultate întotdeauna splendide din partea Italianilor și cu sute de morți din partea turcilor, alte știri oficiale, aduc la cunoștința familiilor că un frate, un soț, a murit acum 2—3 luni în cutare bătaie.

O tactică minunată, s'a adoperat de către guvern dela începutul războiului, tactică ce s'a adoptat de ziare: de a nu spune adevărul adevărat, ba chiar a exagera în bine. În chipul acesta, țara întreagă a căpătat încredere în soldații săi, în victoriile oștirea. La început, pe fețele tuturor, la fiecare nouă victorie comunicată de guvern, se citea bucuria națională, orgoliul italian

flat; auzai în dreapta și în stânga numai cuvinte de bucurie și numai expresii de laudă, pentru armată și pentru națiunea italiană, care — ziceau toți — s'a manifestat ca o putere în Europa, și nu va mai fi considerată ca în trecut.

Și încetul cu încetul, încrederea aceasta a început să pătrundă într'adevăr în suflete, s'a făcut o a doua educație a spiritului național italian, astfel că, azi, după șapte luni, nu mai este nici un italian, — nici chiar de aceia cari erau foarte pesimiști asupra rezultatului războiului — care să mai se îndoiască de forța deplină și victorioasă a națiunii italiene.

Și pe măsură ce această încredere pătrunde în suflete, scădeau manifestațiile exterioare: nu mai se văd urări, nu se mai aplaudă imnul regal, nu se mai aleargă cu atâtea nerăbdare în căutarea și aflarea știrilor din război. Și este și logic: de oarece totul este favorabil italianilor, nerăbdarea nu mai grăbește pe nimeni, deoarece rezultatul este, trebuie să fie bun.

Și când această încredere a pătruns și mai mult în suflete, a venit faptele, că în Africa au încetat luptele, că nu au mai fost ciocniri, și atunci, viața de toate zilele, turburată puțin la început, și-a reluat cursul său regulat, întreruptă din când în când, de plânsul înfundat al vre unei mame, al vre unei logodnice.

Unui călător, care vine în Italia, i-se pare ciudat, că viața orașelor este neschimbată, că nu se simte de fel influența războiului.

INTERNE

Mare scandal în cameră. Scandalul început ieri s'a continuat în ședința de azi în proporții și mai mari. Deputații s'au prezentat azi în număr aproape complet la ședință. Prezidează Böthy. În toate părțile se observă o agitație neobișnuită. Taberele contrare abia așteaptă momentul să se ciocnească. Acesta nu întârzie mult. Îndată după deschiderea ședinței, vice-pres. Böthy anunță că Justh a cerut să vorbească înainte de a se trece la ordinea zilei, dar prezidiul e silit să-i refuze cererea. La asta se naște un zgomot infernal, deputații justhști sar iritați de pe bănci, strigă și gesticulează nervoși. O încălmășală de cuvinte răsună în cameră: teroare, scandalagii, maimuța lui Percel, și alte grațiozități se aud la adresa vice-prezidentului. Justh e chemat de treiori la ordine, îndrumat apoi la comisia disciplinară.

Notarul citește scrisoarea lui Návay, în care acesta renunță la președenție. Nici un cuvânt însă nu se poate auzi în zgomotul infernal.

Clopoțelul sună neconținut, la urmă Böthy anunță, strigând din răspuneri că Lukács dorește să vorbească. Opoziția însă nu-l ascultă nici pe Lukács, care vrea să-i mulțumească lui Návay pentru activitatea sa ca președinte. Glasul i-se pierde în larma ce nu mai conținește. După discursul premierului, președintele ordonează ținerea ședinței secrete. Vorbesc Apponyi și Lovász, ambii protestând în contra purtării de ieri a vice-prezidentului Iankovics. Acesta încearcă să dea explicații, dar cuvintele îi sunt înăbușite de întreruperile justhștilor. Pe culoare Tisza a asigurat pe aderenții săi că în curând se va pune capăt obstrucției tehnice, care împiedică guvernul în continuarea lucrărilor (?) ce și-a propus să săvârșească.

De ale regimului din Croația. Croații se bucură ca și până acum de toate binefacerile absolutismului. Îndeosebi presa mai puțin obișnuită să tacă din pricina exercițiilor zilnice la cari se supune, suferă din partea justiției și poliției cele mai dese acte de absolutism.

Astfel redactorul responsabil al ziarului socialdemocrat *Slobodna Bijek* a fost osândit de judecătoria la 2 luni închisoare pentru că a insultat pe un polițist. Pentru aceeași persoană poliția își rezervă pedeapsa ei în arest și 500 cor. amendă. Apoi redactorul responsabil al organului partidului independent sârbesc „Srboran” a fost și el onorat din partea justiției cu patru luni închisoare; deasemenea șeful partidului țărănesc, Pradic, a fost pedepsit cu 14 zile închisoare și 500 cor. amendă; alte 14 zile au dăruit șefului de atelier al tipografiei în care apare organul acestui partid, iar încă o amendă de 500 coroane pe seama tipografiei.

Lucrul însă este ușor de înțeles, reflectând puțin asupra a trei cauze principale, cari contribuie la liniștea vieții de toate zilele, atât de necesară populației: 1-în încrederea ce națiunea italiană a câpătat-o în propriile sale forțe, cum spusei mai sus; al 2-lea depărtarea la care se petrece războiul, depărtare care nu are nici o influență asupra mersului vieții regulate de pe teritoriul Italiei; 3-a numărul mic de persoane cari iau parte la război (200 mii aproape) în comparație cu populația totală a Italiei (35 milioane aproape).

Acelaș lucru trebuie să se fi observat în Rusia, cu ocazia războiului ce a avut cu Japonia. Ultimul mare războiu din Europa, cel din 1870 între Franța și Germania (câci celelalte două, bulgaro-sârb, și turco-grec au fost prea scurte și puțin importante, iar războiul româno-turc din 1877, petrecut în țară străină, are un alt caracter) a adus o perturbare colosală în lumea întreagă și mai ales în lumea franceză; dar condițiile aceluși război, în afară de faptul că Prusienii au încunjurat Parisul, au avut consecințe cu răsunet enorm în toată Europa, deoarece Franța pe atunci, reprezenta încă pe dictatoarea Europei, Franța avea încă faima pe care i-o câștigase marile Napoleon.

De aceea, în războiul actual, în Italia viața este ca mai înainte, teatrele pline de lume, strădele și localurile publice au acelaș aspect ca în trecut; doar în centre izolate, în gări de unde pornesc soldați; în sate în cari se întorc soldați din război, pentru un scurt timp mersul normal

Mai sunt de altfel alte sute de pedepse gata să iasă la uscat.

Dupăce i s'a părut că a cam înăbușit glasul presei din Croația, bietul Cuvaj, s'a gândit să se scape și de protestările și amenințările din afară de hotar, cari prind glas în câteva ziare și în foarte multe foi volante, ce-și fac drum apoi prin Croația.

Arhiducele Leopold Salvator în Brașov. Citim în „Gazeta Transilvaniei”: De două zile orașul nostru găzduiește între zidurile sale pe Alteța Sa imp. și reg. Arhiducele Leopold Salvator, inspectorul suprem al artileriei austro-ungare.

În decursul zilei de ieri Alteța Sa a vizitat orașul, și a vizitat expoziția de industrie de casă Alteța Sa a rămas foarte încântat de casa românească și s'a exprimat în termeni foarte elogiși despre admirabilele țesături și cusături eșite din mâinile țărăncelor noastre.

La orele 12 a primit în apartamentele sale din hotelul „Coroana” pe șefii confesiunilor și autorităților publice civile și militare. Între cei primiți a fost în locul al treilea protopopul Brașovului, părintele dr. V. Saftu. Precum suntem informați, Alteța Sa a primit pe reprezentantul bisericei noastre în mod foarte grațios. Părintele Saftu a cerut Alteței Sale în limba germană permisiunea, să-l salute în limba oficială a bisericei române, ceea ce Alteța Sa a primit cu mare plăcere. Terminând părintele Saftu cuvintele sale de binevenire, Alteța Sa a observat cu vădită plăcere, că a înțeles aproape fiecare cuvânt, cunoscând bine limba italiană. L-a rugat însă pe părintele Saftu să-i traducă cuvintele rostite și în limba germană, ca să se convingă, dacă a înțeles într'adevăr bine toate cele spuse românește, ceea ce părintele dr. Saftu a și făcut.

Alteța Sa mulțumind reprezentantului bisericei noastre pentru cuvintele de binevenire a binevoit a se întreține cu d-sa timp de 10 minute, interesându-se de-aproape de afacerile bisericei române și de referințele, în care trăiește poporul românesc, dovădind că este bine informat asupra noastră. În decursul vorbirii Alteța Sa a relevat cu o vădită plăcere calitățile distinse militare ale soldatului român și fidelitatea poporului român față de dinastie. Terminând convorbirea, Alteța Sa a dimis pe reprezentantul bisericei noastre în mod foarte cordial.

Părintele dr. V. Saftu, întrebat de noi asupra impresiilor câștigate în decursul audienței, ne-a declarat, că a ținut de la Alteța Sa foarte mângâiat și că a rămas încântat de primirea deosebit de afabilă, de care a fost împărtășit.

Situația în Bosnia. Delegații consiliului provincial cari au petrecut câteva zile în Viena au primit aici informații amănunțite asupra atitudinii

ce au luat cercurile conducătoare din capitala imperiului cu privire la cele cuprinse în memorandumul consiliului bosniac. Partidele vor hotărî în chestiune abia după ce va fi sosit ministrul comun de finanțe, d. Bilinski, la Seraievo. Numai atunci se va vedea dacă dieta bosniacă își va recăștiga capabilitatea de muncă orică dimpotrivă se va impune necesitatea de noui alegeri. Dispoziția în capitala țării nu e prea pacinică, și cu deosebire în sinul bărbaților politici ai poporului mohamedan se manifestă o mare nemulțumire cu noua situație.

Chestia universității croate în parlamentul austriac. Ieri s'a continuat desbaterea proiectului provizoriului în prima citire. Dupăce s'a terminat discuția asupra acestui proiect, în cuvântul deputatului Dulibici și ocupându-se pe larg de chestiunea căilor ferate din Bosnia și Dalmația, critică în termeni violenți indolența guvernelor austriace cari lasă ca Ungaria să câștige în provinciile anexate o influență prea mare, periculoasă, ba chiar dezastruoasă pentru interesele imperiului.

Pedează pentru recunoașterea examenelor ce se iau la universitatea din Agram, care singură a mișcat până acum toate pietrele în interesul acestei recunoașteri. Planul universității din Agram e acelaș cu a celorlalte universități din Austria, prin urmare nici o piepă serioasă nu poate sta în calea străduințelor poporului croat. Slavii de sud sunt deplin convingși, că guvernul austriac poate, dacă vrea, să dea cea mai fericită soluție acestei chestiuni. Declarația aceasta a lui Dulibici a fost întâmpinată cu un vifor de aplauze din partea deputaților slavi, prezenți în cameră.

Un premiu pentru cântecul studențimei române. Cu prilejul agapei ce s-a dat în onoarea comisiei examenelor de capacitate la limba română, d. profesor universitar Ovid Densușianu, președintele acestei comisii a propus publicarea unui premiu pentru cea mai bună poezie și pentru cea mai bună compoziție răsărită a unui cântec a studențimei române. D. Densușianu a donat în acest scop suma de o sută lei. Toți profesorii, cari au participat la agapă au primit cu entuziasm și s-au grăbit să semneze contribuiri pentru premii. În curând se va forma din oamenii competenți un juriu care va stabili condițiunile și termenul concursului și care va lua dispozițiunile necesare pentru sporirea fondului de premii. Nu ne îndoiim, că ideea fericită a d-lui Densușianu va fi sprijinită de toți foștii și actualii studenți, precum și de prietenii sinceri ai studențimei române.

CÂNTEC VIEȚII.

Cât pieptul meu mai simte avânt,
Lăsați-mă femei să cânt
Al dragostei fior divin;
Ca mâne zdrobit de-al vieții chin,
M'oi pomeni lângă mormânt...
Lăsați-mă să cânt!..

Cât voi simți, că trau-i greu,
Lăsați-mă femei să beau,
Din cupa plină cu pelin...
Se va topi într'un lung suspin
Durerea sufletului meu!..
Lăsați-mă să beau!..

Iar când s'o stinge-al meu amor
Lăsați-mă femei să mor,
Uitat în liniște de voi,
Zadarnic voi privi 'napoi,
În urma stinsului meu dor...
Lăsați-mă să mor!..

București, 1912.

Ioan Dincă.

I. T. Allan.

Comemorarea răpirii Basarabiei în Bucovina

Vreme ce în stepele Rusiei selbatice se vor arbora stindarde, inmuri de biruință se vor înălța spre ceriuri și în zornet de pinteni, chiote și zingăniri de sticle, umplute cu vutcă, vor fulgera guri de tunuri serbătorind centenarul răpirii Basarabiei, un comitet de acțiune constituit în a doua capitală a statului român în frunte cu ilustrul profesor universitar A. D. Xenopol a declarat ziua aceasta zi de doliu pentru neamul românesc întreg.

Locul prim în acțiunea socotită ca o mare demonstrație a opiniei publice românești la adresa Rusiei, ce se va deschide pentru veștejirea actului care va sigila în sunet de surle și trîmbițe, fără rușinare, mormântul duor milioane de români smulși hoște delat sinul Moldovei, îl au cercurile înalte românești din regat. Pretutindeni, cât străbate lumina soarelui țara Moldovei și Munteniei, dela Prut și până la Dunăre, dela poalele Carpaților îmbrăcați în haina primăverii până la termurile Mării negre, va tremura în zare de pe creasta locuitorilor românești flamura cernită, se va frânge graiul măhnit al aramei curate și în mirosul sfânt al aromei de tămâie se vor ridica din toate altarele bisericilor rugi ferbinți spre țaria cerurilor, la Cel, care a ocrotit prin toate timpurile acest nenorocit neam al nostru. În capitalele amânduror țeri, în centrele de cultură orășană până în cea mai neînsemnată comună se va strădui să se facă comunicări tuturor inimilor curate de români, prin discursuri, conferențe, lectură din opere referitoare la viața Basarabiei de ieri și de astăzi încadrând ziua aceasta din aneale istoriografiei românești în slova scrisă cu sângele inimelor noastre sângerate.

Cotisațiile, ce vor contribui la realizarea acestor întreprinderi, se vor aduna pentru un „fond permanent” administrat de „Liga culturală”, având în vedere trezirea elementului românesc basarabean și readucerea lui la cultura și sufletul pururea viu al neamului românesc de prin alte locuri.

Un cămin studentesc pentru Basarabienii români ce vor urma cursurile la universitatea românească, se va ridica în Iași.

Savantul cercetător istoric A. D. Xenopol va înfățișa în o broșură franceză realitatea în toată cruzimea ei, sub care a pângărit țarismul hrăpăreț, sfășind în două trupul Moldovei.

D. N. Iorga pregătește o istorie a Basarabiei cu toate clipele ei de înălțare și durere sufletească prin cari au trecut frații noștri de acolo, din vremuri bătrâne până în timpul de față.

Acesta e în linia fu, are programul comemorării acestei zile la românii din regat.

Intru cât întregul neam românesc prezintă un singur suflet, aceleași lacrimi, pe cari le varsă ei, ne ustură și pe noi, aceleași răni, deschise în inimile fraților de sub celelalte stăpâniri, le simt arzând în toată cruzimea lor în inimi și românii din Bucovina, aceeași revoltă, ce-i sguđuie pe ei în fața acestor împrejurări vitrege, străbate și în sufletul nostru. Iată dar de ce se impune cu insistență comemorarea zilei acesteia și din partea fracțiunii românești din Bucovina.

Răspunderea prăsnuirii acestui act pe urma strănselor comunități sufletești cari ne leagă în chip firesc cu soarta românilor din celelalte țări, o au în primul rând societățile academice românești.

În ziua de 25, la orele 5½ p. m. au sosit, în vederea întreprinderii unei acțiuni de solidaritate a noastră cu opinia românească din celelalte țeri — ca o demonstrație vie la adresa serbării centenarului oficiat de cabinetul din Petersburg în luna mai — în sala de ședințe a societății „Junimea” plenipotențiarilor societăților studențești „Academia ortodoxă” și „Dacia”.

Ideia care o agită societățile academice române e aranjarea unei mari șezători din partea întregii studențimi universitare românești pe sama teatrului municipal din capitală. Programul încă nu e fixat. El se poate întrezări însă cu ușurință.

De dimineață se va oficia în catedrală serviciul divin în amintirea bărbatilor cari au ridicat protest împotriva acestei răpiri. Seara va afla loc o șezătoare. Deschiderea șezătorii o va face un student universitar prin o conferință despre împrejurările cari au hotărât sfășierea Basarabiei, viața moldovenească care a tresărit în vremile de glorie, stîrbirea succesivă a caracterului românesc al acestei țări prin guvernarea cu tendinți de rusificare, umilirea elementului românesc de acolo în zilele aceste. Un cor sub conducerea președintelui „Armoniei” va executa un șir de cântece, cari se vor referi la viața prin care a trecut și trece Basarabia. Un student universitar va declama unele din poeziile zguduitoare din cele câte s-a scris despre ea. Se vor citi unele pasagii alese din „Rușii și Românii” bătrânului cu suflet veșnic tânăr, D. C. Moruzzi. Asemenea se vor auzi și câteva cuvinte pline de durere din „Neamul Românesc” în „Basarabia” al d-lui Nicolae Iorga.

Tot ce are neamul românesc mai superior și înalt în viața sa culturală, profesori secundari, clerici, amployați de stat, deputați, profesori universitari, rectorul magnific și o parte din elita românească va lua parte cu sufletul plin de entuziasm și duioșie la această măreață manifestare românească, cum nu s-a văzut încă niciodată până acum în capitala țării.

Succesul va fi uimitor, el va fi însă numai al intelectualilor din capitală. Fiorii acestei comemorări nu vor putea străbate granițe mai largi. Comemorarea acestei zile de atâta însemnătate pentru neamul românesc întreg, va fi a Cernăuților, dar nu se va putea spune niciodată că e a neamului românesc întreg din Bucovina. Oricât de strălucit s'ar prezinta această manifestație românească în capitală, ea e micșorată în valoare prin restrângerea ei asupra unei singure localități.

Ca să se poată spune însă, că ziua aceasta a fost comemorată de neamul românesc întreg din Bucovina și numai așa trebuie să fie, e de lipsă neapărată să se lanseze pentru comemorarea răpirii Basarabiei în Bucovina ideia aceasta:

I. Cu privire la oraș.

Programul amintit ceva modificat, după puterile, cari îl vor îndeplini, să fie reali-

zat în aceeași zi în toate orașele românești ale Bucovinei. Pentru aceasta se ivește în primul rând, firește, nevoia ca societățile studențești să nu coopereze la un singur program în unul și același oraș. Fiecare societate academică să-și aleagă unul din orașele românești ale Bucovinei. De ex.:

a) Societatea academică „Junimea”, care dispune de puteri mai multe să-și ia pentru îndeplinirea rolului celui mai greu, orașul Cernăuți.

b) „Dacia” să-și îndeplinească programul comemorativ în Suceava.

c) „Academia ortodoxă” în Rădăuți.

d) Câmpulungul să-l ia „Bucovina”.

e) Storojinețul „Moldova”.

Întregul număr de intelectuali din fiecare oraș să sprijinească cu căldură, prin concursul material și moral, succesul întreprinderii societății studențești, care ar fi să vie în orașul unde se găsesc ei.

În chipul acesta ar comemora răpirea Basarabiei în aceeași zi întreaga studențime universitară și în toate centrele de viață românească.

În orașe, unde nu ar putea să reprezinte comemorarea acestei zile o societate studențească, să-și ia asupra lor îndeplinirea ei fruntașii români de-acolo.

II. Cu privire la sate.

Serviciu divin prin bisericile românești.

Fiecare student universitar, care se află prin diferite împrejurări la sate, să țină în localul „casei naționale” sau a școlii un discurs sau conferință înaintea poporației dela țară, despre evenimentele, cari au determinat detrunchierea Basarabiei de trupul Moldovei. În sate unde nu se găsesc ei, să îndeplinească aceste cerințe învățătorii și preoții.

Obolul acestor întreprinderi să fie destinat pentru fondul școlilor particulare, care va da razim puternic în lupta noastră împotriva elementului slav ce cutropeste și pământul românesc al Bucovinei.

Trăind sub aceleași viscoliri vitrege, cari sguđuiesc ființa noastră națională mai cu seamă la satele învecinate cu rămășițele aceste de neam slav, fie de sânge tânăr sau bătrân, insinuate în mijlocul vieții românești din timpuri vechi și nouă, noi, cari am fost ținuți îndărăt în progresul cultural cu veacuri întregi, având de dus luptă grea împotriva oardelor rutene năvălitate asupra noastră, trebuie să tragem concluzii lămurite din această duioasă carte a vieții basarabene, și să coborim și în sufletul plin de obidă al muncitorului întunecat scânteia de lumină adevărată, care să îndrepte pașii spre alte drumuri. Și încă odată trebuie să-l facem să-și dea seama, că graiul și sângele cheazănesc unitatea unui neam omenesc, dar în nici o vreme credința coborâtă în sufletul hain ascuns în haina călugărului dela Petersburg, care îngenunchiase totdeauna de câte ori urșii dela polul nordic își puseră ochii pe un trup de țară bun de sfășiat, umbrat de lumina blândului chip al mântuitorului de pe cruce, neamul românesc în cele mai revoltătoare umiliri. Să desțepțăm în sufletul său energiile ascunse de veacuri prin ridicarea conștiinței amorțite și să infiltrăm în inima sa dragoste neclintită, către tronul habsburgic — cel mai puternic razim românesc împotriva șivoaelor dela Miază-noapte. Să dovedim odată

pentru totdeauna și guvernului, că temelia statului austriac nu se poate răzîmă nici când pe umerii călugărului rusneac, ce ni-zuește să cutopească astăzi Bucovina, ci numai pe brațele pline de vlagă și pururi credincioase ale neamului românesc de pretutindenea.

Iată însemnătatea acestei comemorări a răpirii Basarabiei în toate cuprinsurile românești ale Bucovinei.

Viena, în 20 mai n. 1912.

G. N. Crișan.

EXTERNE

Agitația monarhistă în Portugalia. Ex-regala Manuel de când a fost silit să fugă din Portugalia încearcă toate mijloacele pentru ași recăștiga tronul pierdut. Monarhiștii, aderenții lui au încercat în mai multe rânduri a provoca o revoluție contra guvernului republican, dar acesta a zădărnicit până acum mișcarea lor.

O știre sosită sâmbătă la Londra spune, că ex-regala Manuel ar fi sosit la granița spaniolă-portugheză și acolo ar fi avut o întrevvedere secretă cu fruntașii monarhiști. Față cu aceasta știre reprezentantul politic din Richmond (lângă Londra) al ex-regelui publică că Manuel din cauza sanitară petrece în Bern și prin urmare știrea e falsă.

Se afirmă, însă că monarhiștii se pregătesc pentru o nouă acțiune și după cum se anunță din Valencia de Alcantara ex-regala a fost de fapt la Pontevedra, unde a conferit cu fruntașii monarhiști.

Guvernul republican al Portugaliei a dat instrucțiuni trupelor dela frontieră de a supraveghea drumurile ziua și noaptea.

Demisia ambasadorului francez din Petersburg. Ziarul francez „Echo de Paris”, care a anunțat despre rechemarea ambasadorului francez din Petersburg, Louis, susține că știrea e adevărată. Între împrejurările actuale deocamdată ambasadorul Louis nu-și poate părăsi postul.

Asupra motivelor, cari ar fi provocat intrigele ce s-au țesut în jurul numelui lui Louis, ziarul francez află:

În Petersburg există un partid foarte influent, care vrea să împingă Rusia la o politică aventuroasă în Orient, la asocierea ei cu Italia, în acțiunea ce aceasta o întreprinde contra turcilor.

Politica aceasta însă nu convine guvernelor francez și englez, cari voiesc să păstreze cea mai strictă neutralitate.

După ziarele franceze ambasadorul Louis va părăsi la toamnă postul său, din cauza climatei prea aspre a Petersburgului pe care nu o poate suporta.

O luptă între marocani și francezi. Agenția Havas anunță din Oran, că în noaptea spre 14 a l. c. 10,000 marocani au atacat orașul Merada. Francezii s-au apărat. Lupta a durat 2 ore. Ambele părți au avut mulți răniți. Ministrul de război și de interne din Paris n-a primit încă confirmarea acestei știri. Rezidentul Liantey a plecat rabnic din Rabat la Fez.

Gloceniri între turci și bulgari. O telegramă din Sofia anunță că între miliția de graniță bulgară dela Hurutepe, și între soldații turci ajutați de țărani s'a dat un foc vehement, care a ținut până seara târziu. Turcii au avut un mort și un rănit. Bulgarii n'au avut nici o pierdere.

După o telegramă tot din Sofia lupta dela Hurutepe a ținut până în ziua următoare dimineața. Turcii au avut 4 morți și mai mulți răniți. Bulgarii un rănit. O comisie, compusă din

ofițeri bulgari și turci au început cercetarea la fața locului.

Reforma electorală în Prusia. În camera Prusiană s-au desbătut luni propunerile cu privire la reforma electorală. Partidul liberal a înaintat o propunere, prin care cere realizarea sufragiului universal, egal și secret în Prusia și o nouă împărțire a cercurilor electorale. Pentru cazul când nu li-s'ar primi această propunere au înaintat încă un adaos prin care să se asigure dreptul electoral universal, secret și direct. Liberalii naționali prin o propunere cer numai votarea secretă și directă.

De față la ședință n-a fost nici un ministru și din cauza aceasta socialdemocrații într-o propunere cu privire la regulamentul au pretins ca prim-ministrul și ministrul de interne să fie de față la desbateri. Propunerea aceasta însă, conservatorii, conservatorii-liberali și centrul-ul a respins-o. Tot așa majoritatea camerei a respins și propunerile făcute de liberali și liberalii naționali.

Noul ambasador francez la Viena. În „Monitorul oficial” s'a publicat numirea noului ambasador francez la Viena, Alfred Chihlaud-Dumaine. El își va ocupa postul duminică viitoare.

Dumaine e în etate de 61 ani. După ce și-a făcut studiile în drept și istorie, a pășit pe cariera diplomatică. La 1880 a fost numit ca atașat la ambasada din Constantinopol, iar la 1881 a ajuns secretarul ambasadei la Vatican, apoi redactor în biroul politic al oficiului de externe. La 1887 a fost secretar la ambasada din Berlin. La 1890 a fost membru al comisiei internaționale convocate la Berlin de împăratul Wilhelm. La 1904 a fost numit ambasador la München, de unde însă a fost rechemat după trei ani și jumătate, pentru că guvernul francez a aflat între hârțile reprezentantului papal, Monsignore Montagnini și scrisori trimise de Dumaine. A fost trimis apoi la Mexico și în 1908 numit președinte al delegațiunii franceze în comisia pyreneică.

Mișcarea albanezilor. Mișcarea albanezilor spucă putere din ce în ce mai mare.

Ministerul de interne turcesc comunică, că deputații beyal Hassan (Pristina) și beyul Gahia (Prizrend), cari conlucă cu cunoșcuii conducători ai albanezilor, Boletinae și Zaim Mustafa la întărirea mișcării albaneze, au mers la Ipeç, Djakova și Vuçitru ca să agite populațiunea pentru răscoală.

Se vestește, că beyul Hassan a refuzat de a primi mandatul de deputat pentru Pristina.

După o telegramă din Salonic s'au reluat lucrările din nou un pază militară.

„Kölnische Zeitung” confirmă o știre, după care conducătorii albanezi s'ar fi retras cu răsculații în munți. S'a legat un armistițiu de 10 zile, ca guvernul turcesc să aibă timp, pentru a-și împlini promisiunile.

Din Scutari se anunță că o delegație albaneză a declarat Valiului, că triburile sunt gata să-și jertfească viața pentru libertatea lor. Valiul afirmative a dat sfat guvernului turcesc, ca să facă o propunere de pace răsculaților. Într-o luptă la 3 ore depărtare dela Ipeç, a fost nimicit un batalion și jumătate.

Dr. RÓTH KÁLMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

Centenarul răpirii Basarabiei

Un veac se va împlini în curând, la 26 mai 1912, de când s'a desfășurat din trupul Moldovei cea mai bună jumătate a ei, partea dintre Prut și Nistru, denumită de atunci încoace Basarabia, denumire pe care românii de acolo nu o cunosc, căci ei tot Moldoveni se numesc și limba lor pentru dânsii e tot graiul moldovenesc. Această ciuntire a țării a fost cu atât mai adânc simțită, cu cât ea se altoise pe o ciuntire de mai înainte, aceea a Bucovinei, anexată prin sâlnicia de Austria, precum pe aceeaș cale se anexă la 1812 Basarabia către Rusia.

Pentru împărățiile ce și-au întins hotarele pe seama unei țări românești, împlinirea unui veac de stăpânire dă prilej la sărbătorire. De aceea în 1875 Austria a organizat manifestări de bucurie pentru „fericita alipire a Bucovinei de împărăția ei”. Acuma, în 1912, Rusia se pregătește să facă acelaș lucru pentru întinderea hotarului ei peste corpul țărilor române. Astfel stă lucrul cu noi care am fost jertfa acestor sporiri de teritoriu, care am îngrășat cu corpul nostru pe acel al statelor vecine. Pentru noi amintirea acestor două răzluiri e un junghiu de durere și ceace pentru împărățiile vecine e un prilej de bucurie, pentru noi se preface în zile de doliu.

Și noi trebuie să sărbătorim această aniversare, însă să o facem cu durerea în suflet, ca pentru amintirea unui mort iubit; căci deocamdată, deși neluând speranțele noastre într'un drept viitor, Bucovina și Basarabia sunt două fice moarte ale pământului românesc și sărbătorirea acelor două date fatale trebuie să fie udată cu lacrimi de durere pe mormintele în care sunt îngropate.

În 1875, când s'a sărbătorit de Austria alipirea Bucovinei, Moldova a răspuns la această lovitură prin o amintire dureroasă țesută în jurul figurii lui Grigore Ghica, a cărui moarte s'a pus în legătură cu răpirea Bucovinei. Cu toate că Ghica în realitate nu murise din cauza acestei răpiri, totuș împrejurarea fu foarte bine găsită, pentru a răspunde printr'un ecou de durere, sunetelor de veselie ce veneau de peste hotar. Și acuma, la 1912, nu putem rămânea nepăsători față cu prăznuirea din partea Rusiei, a anexării Basarabiei, și trebuie să cântăm un mijloc vrednic de o popor ce se respectă, dar impunător în liniștia lui manifestare, pentru a protesta în contra unui act care ne jignește în cele mai adânci ascunsuri ale sufletului nostru, prin amintirea celei mai mari nenorociri ce au putut să ne lovească, celei mai mari suferinți ce au putut să ni-se impună.

Să readucem în mintea noastră împrejurările în care Basarabia a fost răpită dela Moldova, pentru a vedea dacă această pacoste căzută pe capul ei a fost pedeapsa unei vini, sau măcar răsplata unei greșeli, sau dacă ea nu a fost decât îndeplinirea unei nedreptăți pusă în lucrare de cei mai tari contra celui mai slab. Răpirea Basarabiei fu datorită războiului declarat de Turci Rușilor în 1806, care se prelungi până la 1812, spărgându-se viforoasele lui peripeții printr'o lovitură de trăsnet căzută asupra capului Moldovei. Deși turcii fură declaraseră războiul, ei o făcuseră dintr'o nevoie neînlăturată, de a apăra existența statului lor de loviturile Rusiei. E drept, că și turcii provocaseră prin purtarea lor, ascultătoare de interesele lui Napoleon I, pe ruși a-le da acele lovituri. Anume împăratul francezilor având interes a paraliza cât mai mult pe ruși, stăruise la turci ca ei să dea afară pe cei doi domni fanarioți ai țărilor române; Constantin Ipsilanti din Muntenia și Alexandru Moruzi din Moldova, cari domni fuseseră numiți în 1802, cu îndatorire din partea Turciei de a nu-i îndepărta decât după șapte ani de domnie, pentru a nu sărăci așa de cumplit țărilor române prin deasa schimbare a domnilor.

Ambii domnitori fiind partizani de ai rușilor și slujindu-le drept umelte pentru a provoca răscoale în împărăția otomană, Napoleon fusese atacat de sultan pentru îndepărtarea gospodarilor din

!! Pe fiecare damă o interesează !!

cele 8 zile ieftine ale filialei din Arad a magazinului de dantele din Budapesta
ARAD, bulevardul Andrassy nrul 20 [Palatul El. Fischer].

**DANTELE dela 2 fil. în sus
CORDELE „ 3 „ „ „
SAUZAN și mătăsuri într'o
culoare dela 1 cor. 16 fileri
în sus.**

scaunele țărilor
menului de șap
atunci cu Fran
sia, pe care o l
octombrie 1806
pentru încălcar
Nistru și intră
textând însă, c
Domnitorilor ei
multă vreme p
pusă din parte
din Vidin; că
vea scopul de
de a lua o ga
vângurilor și a
fi ascultate. Tu
vorbele potrivit
în decembrie 1

Din aceea
vederat că ruș
deci declaraser
apăra țărilor ro
să pedepsească
timpurie a lui
să mântuie Mu
glu, ei tot lua
și declarau răs
încă acțiunea

Oricum
rării războiul
convenea atun
Napoleon. În
rului său din
nu au în Mol
tru a putea tr
dacă ar fi con
în Crimeea.
această penin
peșea din Erze
atunci interese
litica împărăta
această schim
politica europ
trul în jurul
lume în jurul
soarta tuturor
gulau interese
ale trecutulu
atăta timp de
dușmăniile se
merge, tocmit
Europei. Voi
necesare întro
unul cătră alt
teresul colecti

Pentru
mijloacele, in
la țalul său s
întregi. El le
ele în sine nu
împotriva al
seaseă din
prieten și ca
jertfindu-le pe

Napoleon
pentru a o p
gerii Prusiei
dușmana lui
de redus. El
dru oferindu-
în schimb p
La Tilsit se
neutra al un
cale nimic al
tului aceluia
în războiul cu
mească Mold
1484 trecut
Basarabia; ap
cani. Franța
Candia. Aus
Serbia, rămâ

Ka
cea ma
HAR

rabiei

a 26 mai
Moldovei
Prut
Basarabia,
o cunosce,
lor pen-
stă ciu-
mfită, cu
mainte, a-
e Austria,
Basarabia

s hotarele
unui veac
e aceea în
de bucurie
impărăția
e să facă
ei peste
l cu noi
teritoriu,
cel al sta-
stor două
ace pentru
ie, pentru

stă aniver-
ca pentru
dată, deși
rept viitor,
moarte ale
celor două
ni de du-
te.

ustria ali-
această lo-
ă în jurul
te s'a pus
toate că
acestei ră-
sărită, pen-
sunetelor
și acum,
ri față cu
Basarabiei,
de un poli-
niștită lui
a unui act
unsuri ale
mai mari
celei mai
ună.

mprejurările
oldova, pen-
tă pe cam-
răst-
st decât în-
rare de cei
ea Basara-
urcii Rușilor
2, spărgân-
lovitură de
Deși tar-
o făcuseră
ra existența
drept, că și
ascultătoare
le da acele
având inte-
stăruise la
ni fanarioți
din Munte-
cari domni
din partea
șapte ani
cumplit tă-
mnilor.
le ai rușilor
rovoca răs-
fusese ata-
odărilor din

în sus
” ”
într'o
6 fileri

seanțele țării române înainte de împlinirea termenului de șapte ani. Deși erau îndumăniți pe atunci cu Franța din cauza luptei acesteia cu Prusia, pe care o bătuse la Iena și la Austerlitz în octombrie 1806, rușii într'un moment de supărare pentru încălcarea tratatului din partea Turciei, trec Nistrul și intră în Moldova în Noemvrie 1806, pretextând însă, că ei nu ar fi atinși prin destituirea Domnitorilor ei, ci că nu ar putea îngădui mai multă vreme prădăciunile cărora Muntenia era expusă din partea lui Pasvanoglu, pașa cel revoltat din Vidin; că ei, prin ocuparea Moldovei, nu ar avea scopul de a declara război Turciei, ci numai de a lua o garanție că cererile lor în privirea Pasvanoglu și a altor pretenții ce mai formulau, vor fi ascultate. Turcii însă nu se lăsară înșelați prin vorbele potrivnicilor lor, și declarară război rușilor în decembrie 1806!

Din această expunere reesă într'un chip invederat că rușii încăleaseră pământul turcesc și deci declarară de fapt război turcilor pentru a apăra țările române. Într'adevăr, fie că rușii voiau să pedepsească pe turci pentru destituirea prea timpurie a lui Ipsilanti și Moruzzi, fie că ei voiau să mântuie Muntenia de prădăciunile lui Pasvanoglu, ei tot luau în mână apărarea țării române, și declarau război turcilor în interesul acestor țări, încât acțiunea lor lua fața unei purtări altruiste.

Oricum ar fi stat lucrurile în privirea declarării războiului, îndumănirea Rusiei cu Turcia convenea atunci de minune planurilor împăratului Napoleon. În 20 ianuarie 1807 el scrie ambasadorului său din Constantinopole, Sebastiani, că „rușii nu au în Moldova și Valahia trupe îndejuns pentru a putea trece Dunărea, și ar fi foarte slăbiți dacă ar fi constrânși a întreține o a doua armată în Crimeea. Ei ar trebui deci să fie stacați și în această peninsulă pe cât și în Georgia de către pașa din Erzerum, Persii și Poarta”. Așa erau pe atunci interesele lui Napoleon. Incurând însă politica împăratului francez se schimbă, și odată cu această schimbare se prefac și toate lucrurile în politica europeană. Napoleon într'adevăr era central în jurul cărui gravita lumea de atunci: o lume în jurul unui om! De soarta sa era legată soarta tuturor statelor; după interesul său se regulau interesele tuturor țărilor. Tradițiile politice ale trecutului se rupseră cu totul; calea urmată atâta timp de popoare era părăsită; alianțele și dușmăniile se alcătuiră și se desfăceau pe zi ce merge, tocmite și orânduite după placul arbitralui Europei. Voința unui om înlocuise relațiile acele necesare între popoare care determină purtarea lor unul către altul; interesul individual înlocuise interesul colectivității lor.

Pentru Napoleon toate statele nu erau decât mijloacele, instrumentele, prin care el să ajungă la țelul său suprem, dominarea Europei și a lumii întregi. El le întrebuința pentru scopurile sale, dar ele în sine nu aveau nici un scop; le arunca unul împotriva altuia ca să se sfărâme și să se folosească din dărâmăturile lor; le trata astăzi ca prieten și ca aliat, mâne ca dușman neîmpăcat, jertfindu-le pe toate nesățioasei sale ambiții.

Napoleon avea interes să se apropie de Rusia pentru a o putea ademini la recunoașterea distrugerii Prusiei și a putea câștiga contra Angliei, dușmana lui cea mai înverșunată și cea mai greu de redus. El se împacă deci cu împăratul Alexandru oferindu-i mijlocirea lui în războiul cu Turcia în schimb pentru cele două mari nevoi ale lui. La Tilsit se întâlnesc ambii monarhi pe podul neutru al unei plute de pe râul Niemen și pun la cale nimic altceva decât împărțirea Turciei, a statului același pe care tocmăi Napoleon îl aruncase în război cu Rusia. Imperiul moscovit era să primească Moldova cu partea ei inferioară care dela 1484 trecuse în stăpânirea Turciei și se numea Basarabia; apoi Valahia și Bulgaria până la Balcani. Franța era să iee Albania, Tesalia, Moreea și Candia. Austria era să fie împăcată cu Bosnia și Serbia, rămânând Turcia numai cu posesiunea Ru-

meliei și cu orașul Constantinopole, pe care nici unul din cei doi potențați nu consimțea a-l ceda celuilalt. Nu trebuia să ne mirăm de această purtare a Franței napoleoniene față cu țările române. Chiar dacă împăratul francezilor ar fi cunoscut latinitatea lor, lucru de care abia ele singure începușeră a avea cunoștință, încă le-ar fi jertfit pentru a apăra marile lui interese politice.

În anul 1809 Napoleon trebuind să plece în Spania pentru a supune acolo o primejdioasă răscălașă, el se întâlnește încă odată cu împăratul Alexandru la Erfurt în 27 septembrie, unde Napoleon asigură pe Alexandru despre dobândirea desăvârșită a Moldovei și a Valahiei, încuviințând prin tratat încheiat în acest oraș, ca împăratul Rusiei să-și întindă granițele statului până la Dunăre.

Urmările unei politici atât de schimbătoare din partea stăpânului lumii de atunci fură că turcii perdură orice încredere în Francezi, din care pricină, mai târziu, ei nu voră să dea crezare stricării din nou a relațiilor dintre ruși și francezi, și de aceea în 1812 se grăbiră a încheia pacea cu Rusia, cu toate stăruințele lui Napoleon ca să nu o facă, întrucât el ar fi gata de a năvăli din nou în Rusia și de a stânge acest mare stat de pe fața pământului.

Politica lui Napoleon, care făcea din turci, ce fuseseră până atunci cei mai statornici prieteni ai francezilor, niște dușmani hotărâți ai acestora, înlesni lui Alexandru I încheierea unei păci favorabile cu Turcia, cu toate că Rusia amenințată de expediția cea uriașă a lui Napoleon, întreprinsă cu o armată de 530.000 de oameni, ar fi trebuit dimpotrivă să o împingă să cedeze ea Turciei ceva, pentru a scăpa de războiul dela sud și să poată îndrepta toate puterile contra loviturii lui Napoleon. Cu toate acestea lucrurile luară altă întorsătură, și rușii se aleseră cu câștigarea Basarabiei, la care ei singuri nu se puteau aștepta.

Iată cum s'a desfășurat aceasta pentru Moldova prea nenorocită împrejurare. Până în 1811 războiul între ruși și turci fusese condus cu multă lănceală, rușii așteptându-se ca țările române să le cadă în mâni mai mult prin interveniri diplomatice din partea tovarășului lor, împăratul Napoleon, decât prin vărsarea de sânge pe câmpul de luptă; turcii din cauza slăbiciunii lor adăusă încă prin două revoluții lăuntrice, răsturnarea Sultanului Selim III și a urmașului său Mustafa. Când în 1810 relațiile între Napoleon și Alexandru începuseră să se răcească, rușii fiind nevoiți a-și aduna trupele în țara lor, pentru a preîntâmpina un atac cu puțință din partea francezilor, mieșurară încă puterile trimise la Dunăre. Astfel se făcu că în anul 1811 consulul francez din București, Ledoux, să poată scrie ambasadorului din Viena că: „Nu este nici un suflet în București care să nu privească aceste țări ca părăsite acum de ruși. Aceștia sunt într'o descurajare ce se întărește necontenit prin vetele de război cu Franța și peste toate acestea o epidemie îngrozitoare a luat naștere în oștirile lor”. În altă scrisoare a lui Ledoux din 10 octombrie el spune: „Nu este decât un strigăt în lagărul rusesc: pacea cu turcii. Aceștia dimpotrivă foarte porniți au reapins cererea unui armistițiu și voesc cu toții urmarea războiului”. Pierderile repetite ale rușilor unite cu amenințarea tot mai iminentă a năvălirii franceze, împing acum pe ruși a stăruii ei pentru pace, și cabinetul din Petersburg trimite în luna lui octombrie un ordin generalului Kutusoff de a încheia cu orice preț.

În asemenea condiție ne-am explica cu greu câștigarea Basarabiei din partea rușilor, dacă o fericită lovitură a generalului Kutusoff nu ar fi schimbat norocul armelor pe partea rușilor și nu ar fi adăus la descurajarea politică a Turcilor, din pricina neîncrederii lor în Napoleon, și aceea provenită din înfrângerea suferită. Victoria rușilor dela Slobozia fusese zdrobitoare pentru turci și așa de hotărâtoare, încât francezii nu puteau să-i

dea crezare. Armata turcească condusă de marele Vizir în persoană fusese cu totul zdrobită și nu se putuseră scăpa de ea nici un singur cort și nici un singur tun. Turcii erau deci reduși la aman, și ei nu ar fi putut să mai lupte cu rușii decât pe cale diplomatică. Dar aici rușii și cu prietnii lor, englezii răspândeau în toate părțile veștile cele mai neliniștitoare asupra scopurilor lui Napoleon, spunând despre el că este în tratări cu rușii; că încurând o să se împace cu ei, când atunci Rusia putând întoarce toate puterile ei contra Turciei, zilele acestei împărății ar fi fost numărate. Și într'adevăr că Napoleon deși se pusese în fruntea uriașei sale armate, tot mai încerca a determina pe Alexandru la primirea condițiilor sale de pace, încât temerile Turciei nu erau cu totul lipsite de temei.

Napoleon plecase la armata lui la 9 mai și la 17 a aceleiași luni ajunsese la Dresda, tocmai pe când veștile de pace între ruși și francezi se întăreau mai mult, cu toate că în realitate pacea se îndepărta mai mult dintre cei doi monarhi. Rușii însă reduseseră mult din întâiele lor pretenții făcute după victoria lui Kutusoff. Anume nu mai cereau ambele provincii române, ci numai partea Moldovei din Nistru până în Prut. Cu toate silințele desperade ale reprezentanților Franței de a împiedeca încheierea păcii, tratatul de București este semnat în ziua de 26 mai 1812, cu 17 zile înainte ca Napoleon, trecând peste Niemen, să fi făcut pasul hotărâtor în lovirea Rusiei. Tratatul de București conține cedarea către Rusia a părții răsăritene a Moldovei până în rîul Prut, asupra cărei părți se întinse numele purtat până acum numai de sudul acestei regiuni, acel de Basarabia.

Să trecem acum la desfășurarea stării lăuntrice a țării române în îndelungatul răstimp de 6 ani cât ținu ocupația lor din partea Rușilor.

(Va urma)

Scrisoare din Roma

Doă arestări pentru înaltă trădare. — Un fost locotenant vinde documente unei puteri.

(Dela corespondentul nostru.)

Roma, 18 mai st. n.

Doă arestări, făcute una după alta, au dat și dau încă mult de vorbă opiniei publice italiene: este vorba de doi indivizi arestați sub acuza de tradare de patrie.

Unul, un funcționar dela ministerul de agricultură din Roma, a fost ținut două zile în închisoare și pe urmă liberat, deoarece acuza de care era imputat, pare că se reduce la un simplu fapt ușuratic, și anume: impiegatul acesta, văzuse într'o tipografie o hartă a orașului Tripolis, deșteptându-se într'insul dorința de a avea acea hartă, a cerut-o în două rânduri proprietarului tipografiei, care — cum este logic — i-a refuzat-o pe motivul puternic că aparține celui ce a desemnat-o. Atunci, funcționarul, pare că a furat-o din tipografie și pe urmă a uitat-o într'ua hotel, unde se dusese să vază o persoană cu care avea afaceri.

După două zile, funcționarul arestat a fost liberat, pentru că s'a constatat că acea hartă n'avea decât o importanță relativă industrială, iar dânsul a spus că din greșală a luat-o din tipografie.

Al doilea arest însă este mult mai serios, deoarece și condițiile în cari s'a făcut, și persoana care a fost arestată ies cu totul din comun.

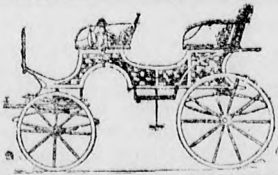
Un fost locotenant de artilerie, inginerul Giuliano, este acuzat de înaltă trădare de vinderea de documente și planuri de război, Austriei.

În două lăzi mari de fier, ce i-se trimiseseră din provincie la Roma unde inginerul Giuliano locuia de două săptămâni, s'au găsit numeroase crochiuri și schițe ale fortificațiilor ce Italia are pe Alpi, împreună cu multe notițe asupra tunurilor

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustrăit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta obnubuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

italiene, asupra armamentului forțelor dela granița austriacă, și chiar asupra planurilor de mobilizare italiene.

Faptul în sine este foarte grav, tratându-se de o trădare de neam, de vinderea de documente secrete unei puteri străine și toate acestea comise de un inginer, fost locotenent în artilerie.

Cercetările făcute de poliție au demonstrat că inginerul Giuliano, era în corespondență cu un agent austriac, cărui îi comunica — natural în schimbul unei sume de bani — secretele italienești, dar ca să nu dea de bănuț, corespondența agentului austriac era expediată pe adresa unui frate al inginerului într-un oraș din provincie, care la rândul său (poate fără să știe de ce este vorba) o expedia fratelui său inginer. Tot aceiaș cale făcea corespondența inginerului, către agentul austriac.

Situația socială a fostului locotenent i-a ajutat mult în procurarea documentelor ce a vândut, deoarece se bucura de o bună reputație, nu dăduse nimic de bănuț și cum, în timpul cât fusese în armată, se ocupase tocmai cu fortificațiile și planurile de război cari privesc granița austriacă, era mereu în contact cu ofițeri de artilerie, foștii lui camarazi, era primit în cercurile ofițerești, ba ceva și mai mult, în timpul cât fusese în armată, fusese trimis la Constantinopol cu o misiune specială și delicată din partea statului italian. Ce misiune a avut și cum și-a îndeplinit-o, nu se spune publicului, dar faptul că se bucura de bună reputație în lumea militară, demonstrează că și-a executat bine însărcinarea avută pe atunci.

Faptul este foarte grav, și din cauza acestei gravități, autoritățile superioare italiene au intervenit pe lângă presă ca să nu se mai ocupe de această afacere, lăsând să domnească cel mai mare secret asupra evenimentelor ce vor urma.

Câtă mârșăvie se ascunde în sufletul unor oameni! Trădător de neam, trădător de patrie! Să umbli preocupat de un gând infam și laș: să-ți tradezi patria; să cauți să dai informații, să furi documente, să le transmiți unei alte țări, pentru bani!

Ah! până la un oarecare punct se înțelege (fără să se scuzeze însă) futilul la un bancher, la o prăvălie, la un cetățean; se înțelege o excocherie, o înșelătorie, în dauna unei persoane, a unei familii; dar o concepție atât de umiltoare pentru un om, ca aceea de a fura și de a vinde interesele patriei și ale neamului, cu scop de a lua câteva parrale, este cel din urmă grad de înjosire morală, de lipsă de sentimente umane; este cea din urmă expresie de decadență afectivă la care poate ajunge o ființă, care nu mai are dreptul de a se numi om.

Noroc că aceste cazuri sunt foarte rari, se pot număra pe degete, mai ales în Italia, unde patriotismul și iubirea de neam, ajunge până la sovinișm.

I. T. Alian.

Consistor plenar în Arad

Consistorul gr.-or. român din Arad a ținut azi ședință plenară. Sub prezidiul P. S. Sale D-lui Episcop diecezan Ioan I. Papp au fost de față asesorii: Augustin Hamsca, Roman Ciorogariu, Cornel Lazar, Aurel Petrovici, dr. Nestor Oprean, Mihail Lucuta, Vasile Beleg, Sava Raicu, Gheorghe Purcariu, Valeria Magdu, dr. Teodor Botiș, Cornel Ursuțiu, Nicolae Crășmaru, Demetriu Muscan, Iosif Moldovan, Adam Groza, Gherasim Serb (ref.), dr. Gheorghe Ciuhandu, Florian Roxin, Traian Vățian, Mihail Păcățian, Emanuil Ungurianu, Petru Ionaș, Fabriciu Manoila și secretarul consistorial Vasile Goldis.

Înainte de a intra la petrectarea obiectelor puse la ordinea zilei P. S. Sale d. Episcop diecezan Ioan I. Papp aduce la cunoștința Consistorului, că Excelența Sa D. Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu, în ziua de azi serbează aniversarea nașterii sale intrând acum în al 85-lea an al vieții.

Consistorul cu bucurie iz act de comunicatul P. S. Sale și cu vii aclamări manifestează iubirea și devotamentul său pentru capul bisericii ortodoxe române din patrie trimițându-i din Consistor următoarea telegramă:

„Excelenței Sale Domnului Mitropolit Ioan Meșianu

Sibiu

Consistorul diecezan din Arad întrunit în ședință plenară, Te felicită cu toată căldura la intrarea în anul 85 al etății urându-ți încă mulți ani de viață spre bucuria și înaintarea bisericii.

Episcopul Ioan”.

Depun apoi jurământul oficial asesorii noi dr. Teodor Botiș, Mihail Păcățian, Valeriu Magdu, Adam Groza, Florian Roxin, dr. Nestor Oprean și Petru Ionaș.

Intrându-se în dezbaterile ordinii de zi se ia la cunoștință concluziile sinodului eparhial din anul curent și distribuirea lor la senatele competente.

Se încredințează biroul consistorial, ca la timpul său să ia dispozițiile regulamentare pentru alegerea unui deputat sinodal din cler în cercul Vinga, devenit vacant prin abdicarea dela acest mandat a părintelui arhimandrit Augustin Hamsca, care și-a ținut mandatul primit în cercul Birchiș, apoi a unui deputat sinodal mirean în cercul Chișău devenit vacant prin neprezentarea la sinod a deputatului ales dr. Ioan Șepeșan.

În conformitate cu concluziile referitoare ale sinodului eparhial Consistorul înaintează la Congresul național-bisericesc memorandumul preotimiei în chestia întregirii dela stat a dotațiunii sale, precum și afacerea ajutorului de stat pentru Consistorul din Arad și Oradea-mare, care ajutor în anii din urmă s'a folosit din partea guvernului ca mijloc de a atenta la autonomia bisericii ortodoxe române din patrie.

Chestiunea aceasta va fi obiectul cel mai de important al dezbaterilor viitorului Congres, care se va întruni la Sibiu în toamna acestui an. Nu ne îndoim, că cea mai înaltă corporațiune legislativă a bisericii ortodoxe române va ști să deie guvernului răspunsul meritat și va lua măsurile cele mai energice pentru apărarea autonomiei acelei biserici.

Consistorul a luat apoi măsurile potrivite pentru executarea concluziilor Nr. 78 al sinodului eparhial din anul acesta, prin care s'a decretat urcarea impozitului diecezan dela 4 la 6 fileri de suflet, precum și impunerea unei contribuții speciale asupra tuturor preoților, învățătorilor și a celorlalți intelectuali din dieceză.

La urmă de tot s'a pus la ordinea zilei cel mai important obiect al ședinței de azi: *afacerea școlii de fete din Arad.* Insuși P. S. Sa părintele Episcop a raportat asupra acestei chestiuni făcând istoricul ei și prezentând Consistorului planurile de zidire ale școlii. Noua școală de fete din Arad va fi adevărat palat, așezat într-o grădină spațioasă și provăzută cu toate cele de lipsă astfel, că școala civilă de fete din Arad va fi cel dintâi, cel mai perfect și cel mai modern institut pentru creșterea fetelor române. Afară de edificiul propriu școlar în aceeaș grădină se va zidi deosebit o capelă încăpătoare, în care fetițele își vor face zilnic rugăciunile, apoi o spațioasă sală de gimnastică provăzută cu toate requisitele necesare.

Consistorul a luat cu mare bucurie act de raportul P. S. Sale. Zidirea se va începe deja peste câteva zile și va ajunge la toamnă sub acoperiș. Lucrările se vor continua și termina apoi în primăvara viitoare astfel, că începând cu anul școlar 1913/14 frumosul palat va fi predat destinațiunii sale. Planurile de zidire le-a pregătit d. inginer-arhitect Emil Tabacovici și le-a suprarezarat d. inginer-arhitect Paul Rozvan.

După ședința asessorii consistoriali au fost la masă oaspeții P. S. Sale.

Întâmpinare

— Din Săcele —

Drept răspuns la cele scrise de d. R. St. Mircan asupra împrejurărilor actuale din Săcele, în n-rii 87, 88 și 89 ai ziarului nostru, în articolele sale intitulate: „Ruina Săcelor Brașovului”, ni-se trimite din Săcele o întâmpinare, din care reproducem următoarele rânduri, care se referă la afirmările cuprinse în menționatele articole.

Binevoii, vă rugăm On. redacțiune a publica prezenta noastră *Întâmpinare* cu asigurarea, că mai jos iscăliții preoți și învățători ai Săcelor suntem cu mult mai conștii de chemarea noastră, toți suntem la posturile noastre, luptând din greu cu rezultate destul de frumoase pentru propășirea Săcelor; amintindu-vă numai în treacăt, că în comunele noastre toate școlile profesionale cu câte 1, 2 și 3 puteri didactice s'a susțin din puterile pro-

prii fără nici un ajutor de stat; am înființat o Reuniune de înmormântare, ca să scoatem poporul angajat la renunțarea cea ungurească; am înființat Reuniunea de muzică, ca să nivelăm unele asperități sociale și diferențe de clasă și să ne cultivăm în mod serios avutul nostru etnic, iar în curând cu ajutorul lui Dumnezeu, vom vedea realizată și o cooperativă pentru valorizarea industriei de casă a harnicilor și îmbujoratelor iar nu „pali-delor” secelence!

Încât privește însăși tendințele mistificate și revoltătoare; susținute cu date intenționat pervertite la adresa „Cercului conferențier” al învățătorilor confesionali din Săcele, mult onor. cetitori vor primi clarificările necesare din partea conducerii acelei vechi și cinstite instituțiuni!

Primiți, vă rugăm On. redacțiune asigurarea încrederii și a sprijinului nostru ce dorim a vi-l păstra neștirbit!

Săcele, 28 martie v. 1912.

Procoimea și învățătorimea română din Săcele:

Victor Popea paroh Satulung, Zenovie Popovici paroh Satulung, Petru Leoca paroh Satulung, Octavian G. Simțion paroh Cernatu, Ioan Pascu paroh Turcheș, Nicolae Soiu paroh Turcheș, Aurel Oancea paroh Bacifalău, Vasile Ivan învățător Satulung, Savu Luca învățător Satulung, Vasile Fărcaș învățător Satulung, Victoria Moldovan învățătoare Satulung, Vasile Oana cler abs. inv. Satulung Vasile Bărbat inv. Satulung, Maria Iarca-Odor inv. Cernatu, Ioan Oancea inv. dir. Turcheș, Nicolae Lepedean inv. Bacifalău.

Căsătoriile mixte

Mă restrâng numai la acele căsătorii mixte, cari din punct de vedere național și familiar sunt foarte stricicioase. Astfel de căsătorii sunt acelea, unde femeia e de origine străină. Cu părere de rău pot spune că aceste căsătorii la noi Români din Ardeal și Ungaria sunt foarte dese. Mai cu seamă între intelectualii noștri dela orașe și între preoții noștri greco-catolici sunt cele mai multe căsătorii mixte.

De obicei urmarea unei căsătorii mixte este că acei care o fac, fie ei cei mai însuflețiți — dacă au de soție o străină, ei pentru națiune sunt pierduți. Tot așa și urmașii din așa familie nu pot fi români. Căci e lucru evident că mama îi sufletește educației copiilor, și dacă mama e străină de tot ce e românesc, nu va putea crește copiii într-un spirit național românesc. Și așa în cele mai multe cazuri urmașii acestor familii vor fi numai niște hybrizi, niște renegați. Zădărnice vor fi ori și ce efortări din partea bărbatului în interesul educației naționale a copiilor. El singur va vedea că astfel de efortări sunt absurde și nejuste, căci greșala ireparabilă în ce e românesc, e pe partea lui, nu pe cea a femeii. Unii dintre acești nenorociți se mângâie cu soarta, că „așa a fost să fie”, alții mai energici se mabta ca niște pești pe uscat cu undița în gât, tot mai încet, tot mai încet, până ce își dau sufletul. Da sfârșitul e unul aproape la toți acești nenorociți, mormântul e în inima lor mormântul iubirei, simțului național mormântul conștiinței și datorinței naționale mereu inghite tot ce e românesc din sufletul lor și pe urma lui lasă un renegeat, un trădător de neam.

Intr-o familie mixtă interesele naționale stau în contradicție cu liniștea casnică. Te sbați între două condiții nemiloase, ori renunți la creșterea națională a copiilor și te împaci cu denaționalizarea, ori împui creșterea copiilor tăi așa cum datorita ta de român îți impune, și atunci urmează neînțelegerea în familie, care poate avea ca urmare divorțul.

Acestea sunt câteva cuvinte adevărate despre căsătoriile mixte cari sunt atât de dăunătoare și cari an de an ne aduc atâtea morminte naționale. Între aceștia putem pune și unii dintre preoții noștri greco-catolici. Una dintre cele mai importante datorințe ar trebui să ne fie lupta contra astfel de căsătorii prin luminarea tinerimei care ar trebui să se ferească ca de foc de tot ce e străin.

Un concert

Er am supt leului semicentele la a cărui reușită mai mare parte Herbay, d. n. I. Harsia, „R. Jană”, d. d. idee, că cu astfel pun românii vie Viena un concert fali înaintea str

Ideea a pr dus-o la un cap situl semănător cu atât mai sec primul concert niunii unor se gustul rafinat și început din cap peste cadrele un el a fost un ev românii din Vi artei românești cunosc destul d întreprinderilor dat acest strălu cei mai pretent

Între stră caritatea, arta nostru și atunc tea tuturor rom de a aduce din două scopuri n vind obolul lor nici n'o bănuia părți zeci de l dar doritori să zeeștile plăceri avut însă ferie gostea de jert cari au renunț refuzat chiar de flori. Și să așa de nobil și

Pe lângă leului pentru mai mare sili zar Popovici „R. June”, d. Rădulescu des fier. Dnii doct cienți, au plas sute de coroa cul german și sebit de nobil românești ale

Reclama gândă n'm f pagandă erau na-i cunoaște Concertu maiu, în Jose României la diană român neni Simiono ringa etc. Al Moroianu, at a adus anum denții dela n Times” din l românească.

Înainte sală soimul i-se fac ovat Prograr ca să-i mult

Fabric

indust

ciselar

Litere - Arte - Științe

Un concert românesc la Viena

Eram supt impresia proaspătă încă a jubileului semicentenar al soc. „Petru Mșior”, jubileu la a cărui reușită splendidă au contribuit în cea mai mare parte artiștii români din Viena, dna V. Herbay, d. dr. Sterie Ciureu a lansat fericita idee, că cu astfel de puteri artistice, de cari dispun românii vienezii, s'ar putea aranja aici la Viena un concert artistic cu care să ne putem fali înaintea străinilor.

Ideea a prins imediat rădăcini și cel care a dus-o la un capăt bun, a fost d. Ciureu, neobositul semănător de idei bune. Și această idee era cu atât mai seducătoare, cu cât acesta avea să fie primul concert românesc în Viena și contrar opiniei unor sceptici, cari luând în considerare gustul rafinat și pretențiile Vienezilor, clătinau la început din cap, neîncredători, concertul a trecut peste cadrele unei reprezentanții muzicale intime, el a fost un eveniment artistic, mai ales pentru românii din Viena. Scopul? cel moral: validitatea artei românești în fața unor străini cari nu ne cunosc destul de bine, iar cel material, sprijinirea întreprinderilor „R. June”, sub a cărei egidă s'a și dat acest strălucit concert, care a mulțămît și pe cei mai pretențioși cunoscători de muzică.

Între străini, departe de casă, s'au întâlnit caritatea, arta românească și iubirea de neamul nostru și atunci ne-a fost dat să vedem din partea tuturor românilor de aici o nebiruită dorință de a aduce din toată inima o jertfă pentru cele două scopuri nobile. Ne-a fost dat să vedem solvind obolul lor români a căror existență în Viena nici n'o bănuiam, mecenai ca dna Bals, care împărții zeci de bilete gratuite studenților sermani, dar doritori să se împărtășească și ei de dumnezeieștile plăceri ce țile procură arta; mai ales am avut însă fericirea să admirăm abnegația și dragostea de jertfă a artistelor și artiștilor noștri, cari au renunțat la orice beneficiu, ba damele au refuzat chiar să li-se cumpere obicinutele buchete de flori. Și să nu te entuziasmeze gestul acesta, așa de nobil și așa de mărinimos?

Pe lângă d. dr. Ciureu, căruia-i revine partea leului pentru reușita materială a concertului, cea mai mare silință și-au dat-o domnii doctori Lazar Popovici și Marius Sturza, apoi președintele „R. June”, domnul Marmeliuc împreună cu d. Rădulescu desvoldând o energie și o stăruință de fier. Dnii doctori deodată cu rețetele pentru pacienți, au plasat bilete pentru concert în preț de sute de coroane. Nu trebuia de uitat și de publicul german și cel din Viena, care s'a arătat deosebit de nobil și de prevenitor față de scopurile românești ale soc. „R. June”.

Reclame și afișe n'am tipărit, iar altă propagandă n'am făcut; singura și cea mai sigură propagandă erau numele artiștilor noștri, pe cari Viena-i cunoaște așa de bine. Concertul a fost aranjat Vineri seara în 10 mai, în Josefssaal. Lume multă și aleasă: Ministrul României la Viena, d. Mavrocordat, marea tragediană română Agata Bărescu, deputații bucovineni Simionovici și Iepesen-Green, general Măteringa etc. Afară de acești oaspeți distinși d. dr. Moroianu, atașat comercial al României la Viena a adus anume pe doi jurnaliști englezi, corespondenții dela marile ziare „Morning Post” și „The Times” din Londra, cari doriau să audă muzică românească.

Înainte de a se începe programul, întră în sală soimul nostru, aviatorul Aurel Vlaicu, căruia i-se fac ovății călduroase.

Programul concertului a fost astfel întocmit ca să-i mulțămiască și pe doritorii de muzică ro-

mânească, dar și pe cei ce voiau să savureze muzică clasică.

Începutul l-a făcut d. Ionel Rădulescu, cunoscutul interpret fidel al cântecului românesc de pretutindeni. D-sa începu cu duiosul „Mugur, mugurel” și sfârși cu o romanță din opera „Marta” alui Flotow. Vocea-i de tenor liric prin excelență, dulce și caldă la timbru, tradează la acest artist plin de speranță, un profund sentiment plin de duioșie. Conservatoriul din Viena, unde a dat un concurs de primire așa de strălucit, are să ni scoată din dl Rădulescu unul din cei mai aleși tenori lirici ai noștri. Dacă D-sa n'ar fi fost puțin cam indispus și dacă concertul ar fi fost aranjat într-o sală cu o acustică mai bună, calitățile vocii d-lui Rădulescu ar fi eșit și mai mult la iveală.

Pe baritonistul Ionel Crișan îl cunoaștem mai de mult, și totuși e nou, căci D-sa la ficare pășire nouă în public, te uimește prin progresele rezezi ce le face vocea D-sale care devine din ce în ce mai voluminoasă, mai puternică și mai bine disciplinată. Predarea prologului din „Bajazzo” cu multă pricepere dramatică, ni întărește mai mult convingerea că d. Crișan nu-i sortit să rămâie un simplu cântăreț de concert, ci-i destinat să devie un artist de operă. Multă pasiune, mult temperament în redarea unor senzații de cel mai înalt dramatism, și totuși câtă stăpânire în această pasiune, câtă armonie în mișcări, în gesturi, în nuanțele vocii! Nu-i artist mare cel ce cântă frumos o piesă de muzică după un anumit șablon, ci cel ce poate și știe să redea totul ce dorește el. Și d. Crișan mi-a dovedit că-i tot atât de sigur și de artist în piesele dramatice, ca și în cele lirice, cum a fost în cântecul popular: „Ardă-mi-te-ar codru des”.

Cu trei cântece ne-a delectat d-na Valeria de Herbay: „Sans amour” (C. Chaminade), „Zigeunermädchen” de Slansky și un cântec românesc de fratele d-sale, d. E. Papp. Un sopran puternic și frumos, îmbinat cu un auz fin, cu un studiu foarte îngrijit și cu o deosebită nobleță, mai ales în predarea dramatică din „Zigeunermädchen”.

D. Mărcuș, cel dela urmă între cântăreți, dispune de un tenor dramatic foarte simpatic și puternic. Pe alocuri pare un glas sonor de trâmbiță. Ce aristocratic fel de a preda romanța din „Aida” lui G. Verdi! Pasiunea echilibrată din această romanță și multă duioșie euceritoare din „Foaie verde foi de nuc” denotă că d. Mărcuș nu-i unilateral ca alți artiști, ci din contră e stăpân deplin pe notele dramatice ca și pe cele lirice. Ca să poți savura tot deliciul ce țil strecoară în suflet arta dlui Ștefan Mărcuș, trebuie să vezi în acțiune, pe scenă, pentru care e predestinat.

Pe d. Silviu Florescu n'am avut norocul să-l aud până acum. Strălucitul elev al renumitului măstru Sevcik, ne-a captivat în „Concertul de violină” alui R. Strauss și în „Mazurka” lui Zarzucki mai ales prin neobișnuita liniște, aproape nepăsare față de cele mai grele subtilități tehnice din piesele amintite, pe cari le-a biruit, aproape jucându-se. D. Florescu e un artist foarte bine apreciat și foarte cântat în cercurile muzicale din Viena.

Am citit cândva un frumos articol al Carmen Sylvei, o apoteoză a mânilor omenești, cari au creat arta pe pământ, luându-se la întrecere cu Dumnezeu. Mi-aduc aminte și de cele ce s'an scris despre mâinile Eleonorei Duse, pentru cari D'annunzio a făcut anume o dramă. Ascultând-o pe domnișoara Madeline Cocorescu cântând „Hochzeitsmarsch” și „Elfenreigen” din „Sommernachts-traum” de Mendelschön apoi o poloneză de Chopin, îi admiram mâinile sub cari gemea pianul. Oaspeți, sală, pian și chiar d-șoara Cocorescu, nu mai existau pentru mine, ci numai mâinile d-sale vrăjite, cari scoteau cascade de tonuri și valori de armonii. Uneori când cele două mâini se mișcau într-o re-

peziciune vertiginosă, ele luau pentru mine proporții fantastice, mă fascinau, mă hipnotizau. Ce tehnică frapantă, ce teșeu admirabil, ce energie bărbătească au desfășurat cele două mâni în seara ceea! Un temperament și o bravură ce electrizau, răpindu-le caspeților chiar răscălfarea. Și dacă pe lângă energia-i de nestăpânit, pe lângă tehnica-i rară, s'ar mai asocia și o nuanșare mai fină, mai îngrijită, am trebui s'o punem pe d-șoara Cocorescu în rândul celor dintâi pianști ca Grünfeld etc. Publicul părea înat ca de un val de entuziasm și nu mai contenia cu aplauzele, încât d-șoara Cocorescu deși apăruse de mai multe ori pe scenă să multămească, fu silită să mai cânte și „Gavotte Caprice” de Borikievicz, pe care o încheiă între tuncete de aplauze.

Și atunci mi-a părut și mai tare rău că n'am auzit-o și pe ceaaltă pianistă românească din Viena, pe d-șoara Elena Topliceanu, care din cauza unei indispoziții n'a putut să ne delecteze.

I. Gr.

Războiul italo-turc

Telegrame sosite în decursul zilei de duminică anunță, că trupele italiene au repurtat o învingere strălucită asupra turcilor pe insula Rodos. Mica garnizoană turcă, după cum recunoaște însuș comandantul trupelor italiene, s'a luptat cu un eroism de necrezut, însă față de trupele cu mult mai numeroase ale Italiei a trebuit să capituleze. Garnizoana ajunsă prizonieră a fost transportată în Italia.

Telegramele cetite de ministrul președinte al Italiei, Giolitti în ședința de sâmbătă a camerei descriu amănunțit luptele de pe insulă și rezultatul luptelor, cari au produs în cameră o însuflețire de nedescris.

Victoria Italiei pe insula Rodos.

Roma. — În ședința de sâmbătă a camerei, ministrul președinte anunță următoarele:

— Am onoare a comunica rapoartele sosite despre acțiunea armatei pe insula Rodos. Acțiunea s'a finit cu victoria strălucită a armatei italiene. Prima telegramă sosită dela amiralul Amero ieri dimineață spune:

— În 15-lea a luni curente, noaptea la orele 11 am debarcat în Valona un regiment, iar în Coladon trei regimente de soldați, ca să taie linia de retragere a inamicului. Trupele acestea sub comanda generalului Amaglio la sease ore dimineață au plecat în direcția localității Psitos și s'au ciocnit cu inamicul.

— Telegrama trimisă de amiralul Amero aseară la ceasurile 8 și 45 minute spune:

— Înaintarea trupelor s'a făcut după planul lucrat dimineață. Vaporul „Ameraglio di Saint Bon” dela ora 6 și până la ora 7 a bombardat drumul ce duce din Marizza la Vastida ca să zădărnicească retragerea trupelor turcești pe acest drum. În jurul lui Psitos s'a început lupta pe la orele 9.

— O telegramă sosită ceva mai târziu anunță, că trupele italiene au ocupat Psitosul și că de partea turcilor au căzut 200 soldați până ce perderile italienilor sunt foarte neînsemnate.

Azi dimineață la ceasul 8 și 20 minute a sosit dela generalul Amaglio încă următoarea telegramă:

— Trupelor noastre ce înaintează în trei coloane li-a succes azi dimineață să surprindă inamicul concentrat în Psitos și după o luptă aprigă l-am învins. Dușmanul s'a refugiat între dealurile din împrejurime. În fuga lor au lăsat în Psitos tunurile, 83 morți, 26 răniți, 144 puști și 200 lăzi cu muniții. Din partea italienilor sunt nu-

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferază lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectueș vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuratic, în prețul de fabrică.

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

mai 8 răniți. Trupele noastre noaptea aceasta și ziua de mâine o vor petrece încă în Psitos, iar mâine seară se vor întoarce în Rodos. După această ciocnire, insula e curățită de trupe dușmane.

Telegrama sosită mai în urmă del generalul Ameglio conține următoarele:

După luptă am provocat pe comandantul trupelor turcești ca să capituleze, la ce dânsul a trimis un parlamentar să dezbate condițiile de capitulare. Azi dimineață la orele 8 turcii au depus armele între condițiile stipulate de mine. Pe toți soldații turci oștitori pe insulă i-am declarat de prizonieri. Turcii au predat toate armele.

Ofițerilor li s-au lăsat săbiile ca o manifestație de stimă pentru viteza lor conduită. (Bravo!) Rectific, că în pierderile noastre de ieri am avut un ofițer rănit, 4 soldați morți și 25 de soldați răniți. (Foarte bine! Bravo! Vii aplauze prelungite. Se strigă: „Trăiască Ameglio! Trăiască armata! Trăiască marina!”)

În numele guvernului și sigur de a interpreta sentimentele parlamentului și a țării, trimiț un salut lui Ameglio și vitejilor soldați, cari s-au luptat sub armele sale. (Nou și prelungite aplauze).

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 Mai n. 1912.

Expoziția regnicolară dela Brașov. Vineri s'a deschis expoziția regnicolară dela Brașov, de către contele Serényi, ministrul agriculturii.

Expoziția posedă pe lângă secțiunea de vite, care se prezintă foarte bine și una de industrie casnică.

La această secție se găsește o casă țărănească românească admirabil aranjată, care atrage toate privirile prin frumusețea cusăturilor, a țesăturilor și a lucrurilor de mână, făcute de poporul nostru.

Ministrul agriculturii, după terminarea formalităților de inaugurare, vizitând expoziția s'a oprit mult în fața casei noastre țărănești exprimându-se în termeni foarte buni despre gustul ales al poporului nostru și despre destoinicia cu care a fost aranjată.

Pentru vizitarea expoziției s'a grăbit să vie un număr public între care și mulți români din România.

Dintre oșpeții mai marcați de dincolo putem cita pe dl Ioan Kalinderu, administratorul Domeniilor Coroanei Române și dl C. Mantu funcționar superior în ministerul agriculturii din România.

Secția de vite se prezintă foarte bine. Printre acestea se văd prea puține expuse de români, pentru motivul că, comitetul de organizare, în întregime săseș, a căutat să excludă pe cât se poate elementul român spre a pune în evidență dezvoltarea sașilor.

Vânzare de obiecte prea mare însă nu se poate face pentru că prețurile sunt prea ridicate. Astfel publicul, care nu prea poate încheia afaceri se răsună în schimb cu elogiul asupra lucrurilor românești în special asupra cusăturilor și țesăturilor, a căror culori îmbinate admirabil în tonalități mângâietoare pentru ochi farmecă toate privirile.

În casa aceasta se găsește tot mobilierul ce poate poseda o căsuțică țărănească română dimpreună cu ceea ce poate produce sub raportul industriei casnice, lucrat însă în chip foarte artistic de femeile române.

Meritul succesului revine în mare parte „Internatului Reuniunii femeilor române” în care s'au lucrat multe lucruri și familiilor din localitate și din jur în frunte cu dnii Victor Puscașiu, paroh (Bran-Sohodol) și Runcianu, învățător (Bran Moeciu), care au dat multe obiecte și frumoase țesături pentru îmbogățirea ei...

Expoziție plătitoare americană. — Ziarul comereșilor din New-York scrie următoarele:

La ultimul timp, s'a înființat, cu concursul societății „American Manufacturer Export Association”, o întreprindere cu numele de U. S. Marine Exposition, care are scopul ca, prin mijlocul unui vapor de expoziție, ce va vizita, la date anumite, porturile americane și ale altor continente, să contribuie la extinderea exportului produselor americane în străinătate. Societatea menționată e spri-

jinită în tendințele ei de 300 dintre cei mai mari exportatori, membri ai societății.

Ca vapor de expoziție s'a ales un vapor de 13.185 tone, lungime de 130 de picioare și lățime de 60 de picioare. Secțiunea permanentă industrială va cuprinde cel puțin 1000 de obiecte, reprezentând cele mai moderne produse ale industriei americane de tot felul. În porturile din diferite părți ale lumii se va înființa servicii de misiune, ca să arate străinătății cele mai bune enceri industriale americane. Pe cât va fi posibil toate părțile vaporului vor servi pentru expunere. Fiecare produs va fi arătat, pe cât posibil, în poziția și în mediul său natural, și pe tot vaporul vor fi răspândite dulapuri de sticlă, în cari se vor expune, ghete, pălării postavuri, conserve, articole de argint etc. Se va aranja saloane pentru lumină electrică, pentru metodele nouă de ventilație, etc. și se va îngriji mult de reclamă înaintea de sosirea vaporului. În prima sa călătorie vaporul va vizita, în 180 de zile, 40 de porturi ale Indiei de vest, ale coastelor de est și west ale Americi meridionale și de sud, plecând din New-York și ajungând în San Francisco. Din timpul arătat vaporul petrece, în porturile de vizitat, 110 zile. (F. d. I.)

Dela cercul românilor de peste munți. În adunarea generală del 29 aprilie, cercul românilor de peste munți, după încheierea lucrărilor puse la ordinea zilei, s'a ocupat de conferința generală, convocată pentru 16 mai, la Alba-Iulia în chestiunea înființării Episcopiei greco-catolice maghiare.

Adunarea a admis, în unanimitate, după propunerea d-lui profesor V. Borgovan, să se trimeată un salut frățesc vrednicilor inițiatori ai conferinții și în același timp, să se exprime următoarea

Moțiune-Desiderat.

La conferința gen. convocată numai de frunțiișii mireni și românilor uniți, ar fi de dorit să ia parte deopotrivă, pe lângă mireni, întregul cler, atât cel unit cât și cel neunit, știut fiindcă ungurii, prin înființarea episcopiei lor, voesc să ne răpească nu credința, ci limba, primejdia fiind deci, nu confesională, ci națională.

În fruntea conferinței, pe lângă căpeteniile partidului național, am dori să fie I. P. S. Mitropolitii și Episcopii, împreună cu toți protopopii, atât uniți cât și neuniți, fiindu-ne drept pildă chiar adversarii nostri unguri, cari deși divizați în chestiunile naționale se găsesc deoacăuna de aceeași părere.

Să se facă încă odată dovadă că poporul românesc este unul singur și nedespărțit și că interesele naționale au precădere față de ori cari alte interese.

Prin unire cauza dreptății trebuie să învingă.

O pildă. Citim în „Telegr. Rom.” următoarele: Noi vom mai aminti de astădată o singură pildă nouă în această direcție, o pildă chemată să dovedească în chipul cel mai strălucit ce lucruri mari se pot face în cele mai neprielnice împrejurări, dacă sunt inimi largi și suflete înțelegătoare. În protopresbiteratul Treiscaunelor, în mijlocul secuimii deci — și înțelegem ce va să zică acest fapt din mai multe puncte de vedere — e comuna Covașna cu o mie de suflete românești. Silită și aceea ca atâtea alte comune să-și facă școlă corăspunzătoare, după multe frecări, greutate și stătuiri în lipsă de mijloace, au ajuns în urmă la înțelegeri hotărând să-și zidească școlă din puterile proprii. Bani nu aveau, iar ajutoare dela străini nu puteau aștepta. Și cu toate aceste ei au decis să-și facă un palat cu 40.000 cor.

Oamenii aceștia săraci și năcăjiți au luat atunci o hotărâre mare. Și-au impus o listă de contribuție prin care să scoată din pungile lor sărace această sumă respectabilă. S'a găsit un credincios, Nicolae Manea, care să subserie 300 cor., iar lângă el 24 de țărani însuflețiți câte 200 cor., apoi alții câte 100 cor. și în fine mulți cu suma cea mai mică de 25 cor.

Hotărârea aceasta frumoasă a fost aprobată de forurile bisericesti superioare și astfel acei oameni pot traduce în realitate însuflețirea lor fixată pe hârtia unui proces verbal.

Nu găsiți în această faptă superioară, în acest gust cu adevărat eroic, întruparea celui mai înalt sentiment de jertfă?

Logodnă. Ella Diminescu din Ciocova și dr. Alexandru Popoviciu din Bocșa-montană logodiți. Felicitările noastre!!

Mandat de arestare în contra lui Gorki. Telegrama sosită din Petersburg anunță, că guvernul rus a emis un mandat de arestare în contra renumitului scriitor rus, Gorki. Intențiunea guvernului rus e, ca de data aceasta să procedă cu toată energia în contra lui Gorki. Aceasta reiese din instrucțiunea alăturată mandatului de arestare, în baza căreia e a se afla cu ori ce preț locni unde se află Gorki și îndată să fie și arestat. Motivele, cari au determinat pe guvernul rus la ordonarea acestei arestări, sunt cele cunoscute; Gorki în scrierile sale mai noi face o critică feroce asupra stărilor aproape anarhice din Rusia și prin aceasta și-a aprins paie în cap, a atras mânia autorităților din Rusia asupra sa. Întrebarea e, dacă va avea guvernul rusesc îndrăzneala, ca să procedă în contra lui Gorki acolo unde se va fi aflând dânsul în chipul cum se procede în Rusia în contra persoanelor neplăcute; căci pe deoparte se poate, că statul respectiv nici nu-l va extrada, eventual nici nu-l va deținea pe baza mandatului de arestare al guvernului moscovit. Dealtfel guvernul rus a mai încercat odată aceasta, însă s'a găsit față în față cu întreaga opinie publică din toate statele civilizate, ba chiar și opinia publică din Rusia inscensase meetinguri de protestare în contra acestei proceduri încât guvernul rus s'a văzut silit a elibera pe Gorki, pe care îl arestase. Marile scriitor atunci a aflat de bine a-și părăsi patria, căutând în străinătate a câștiga onoarea cuvenită geniului rusesc, care stă mult prea sus decât dominațiunea despotică rusească.

Cununie. Victoria Ientea din Lăpușul-unguresc și dr. Titus Ciortea Cisteiul-românesc își vor celebra cununia lor a doua zi de Rusalii, în 27 mai st. n. a. c. la orele 4 d. a. în biserica greacă, din Lăpușul-unguresc (com. Szolnoc-Dobăca). Felicitări!!

Complot anarhist în România. Poliția din Brăila, fiind informată de existența în acea localitate a unei bande de anarhiști, a făcut săptămâna trecută cercetări minuțioase, reușindu-i să pună mâna pe firul unei descoperiri senzaționale. Făcându-se o descindere la indivizii Zeinic Alfred, funcționar la casa Mandel, agenție de vapoare, Traian Anghel proprietarul unei cojocării și Neculai Opran ipistat în post, s'a dispus imediat arestarea acestora, deoarece la locuințele lor au fost aflate mai multe acte compromițătoare. Din breșurile și ziaarele aflate în saltare și cuferle acestor indivizi, reiese că ei făceau parte dintr'o puternică organizație anarhistă.

Un fapt de-o excepțională gravitate e că în corespondența lui N. Opran s'a găsit o scrisoare, prin care Tr. Anghel, îi făcea cunoscut, că s'a aranjat un atentat la viața M. Sale regelui Carol și că cu îndeplinirea acestui atentat a fost însărcinat Tr. Anghel. Mai reiese din scrisoare, că acesta voia să profite de prilejul trecerii M. Sale regelui prin Brăila, când ar fi urmat să-și pună planul în aplicare. Iată această scrisoare, în original:

Dragă Opran,

„A sosit momentul să punem planul în aplicare. Regele vine săptămâna viitoare aici. Sunt decis după realizarea visului să mă impuse cu acelaș revolver. Tu poți să fugi în străinătate ca să nu te prindă...”

Ancheta în aceasta afacere e ținută în cel mai strict secret și cercetările urmează cu multă asiduitate.

Câte-și trei anarhiști împreună cu actele dresate au fost înaintați alaltăieri direcțiunei siguranței generale a statului. Poliția continuă ancheta, pentru a mai stabili dacă sunt și alți comlici implicați în acest complot.

Proces de calomnie în contra justiției. Tema cea mai predilectă de discuție a juriștilor din Elveția e cazul unic în analele justiției, caz întâmplat acum de curând cu tribunalul din Genf.

Un cetățean a intentat procedura criminală în contra justiției pentru calomnie comisă în textul unei sentințe și încă indirect.

În luna martie a anului 1910 redactorul Sadox dela ziarul din Genf „Philibert Berthelot” a atacat pe redactorul gazetei teatrale-săptămânale „Geneve Mondaine” pentru că acesta, în critica făcută asupra jocului unui teatralist dela teatrul orăgenesec din Genf, a trecut cadrele juste ale polemiei.

Redactorul dela „Geneve Mondaine” Taponnier, care s'a simțit jignit în onoarea sa de arti-

colul lui Sadowy de onoare în cor și-a ridicat și 400 de franci la

La ultima de fapt a judeca franci despăgubi de dreptul rușin între altele acco constată, cumcă pondent al ziaru lucruri incorecte onorabilă. „Din din fasiunea lu constată, că ziaru direcției teatru tele, toate dotat stă presiune, — nu se deosebește

„S'a dovede de ziarist, care loacelor, prin ca

În urma a dactorul ziarulu proces de calomn respective în co nalului, și în cari au judecat totodată a ridica contra statului

În Genf e care să reprezî

Moartea George Wilhelm călătoria sa cu mormântarea u aflat moartea p căzut în o gro principale a fos distanță, unde sfârșim capul.

Știrea că în Hamburg u

Nu-l pla mitul pianist I la Londra din se plânge rău frica de sud s baticii, mai in a căror față în piele albă, nefi

— S'a i că în sala de pian. Inspirat deosebită am pe publicul din Apoi doamne Deodată apare cu pumnul în

FOIȚA

(94)

„Ei, ai Voastră va gt moarte, un b Ei da, ascultă nu-i așa dom Excelenței Sa hi, hi, hi.”

Cicikof reluă: „Când ceda, îmi vei sufletele tale va putea încl de ris. Vin a părat, spre a namentul Ch că îl costă t întreb ce fel morții, voia așa, îmi zise

colul lui Sadoux, a pornit proces pentru vătămare de onoare în contra lui Sadoux, în decursul căruia și-a ridicat și pretențiunea de despăgubire dela 400 de franci la 4000.

La ultima desebare a procesului, tribunalul de fapt a judecat pe Sadoux să plătească 100 franci despăgubire, însă motivarea sentinței a fost deadreptul rușinoasă pentru Taponnier. Motivarea între altele accentuiază, că din dovezile aduse se constată, cumcă Taponnier, în calitate de corespondent al ziarului parisian „Comédia” a comis lucruri incorecte, defăimătoare pentru o persoană onorabilă. „Din epistole, — urmează motivarea, — din fasiunea lui Taponnier și din alte dovezi se constată, că ziarul „Comédia” a presiionat asupra direcției teatrului din Genf, ca să-i dea ei inseratele, toate dotate bine. Chipul cum s'a făcut această presiune, — constată motivarea sentinței —, nu se deosebește întrun nimic de spoliare”.

„S'a dovedit deci despre dânsul, că e un astfel de ziarist, care nu are scrupule în alegerea mijloacelor, prin care dorește să facă avuție”.

În urma acestei motivări, M. Desgranges, redactorul ziarului parisian „Comédia” a intentat proces de calomnie în contra tribunalului din Genf, respective în contra lui Goudet, președintele tribunalului, și în contra juzilor Renaud și Bator, cari au judecat procesul Taponnier contra Sadoux, totodată a ridicat acuza pentru calomnie și în contra statului elvețian.

În Genf e mare mirarea, că s'a găsit avocat, care să reprezinte pe M. Desgranges.

Moartea principelui de Braunschweig. George Wilhelm, principele de Braunschweig în călătoria sa cu automobilul spre Copenhaga la înmormântarea unchiului său, a regelui Daniei, și-a aflat moartea pe drum. Automobilul principelui a căzut în o groapă din marginea drumului, iar principele a fost aruncat din automobil la o mare distanță, unde a fost lovit de un copac care i-a sfărâmat capul.

Știrea catastrofei a produs o mare neliniște în Hamburg unde a sosit prima oară știrea morții.

Nu-i place muzica lui Paderewsky. Renumitul pianist Paderewsky, s'a reîntors zilele trecute la Londra din turneul făcut în Africa de sud și se plânge rău de tot întrun ziar englez, că în Africa de sud sunt oamenii cei mai duri, mai sălbatici, mai inculți și mai lipsiți de simț artistic a căror față însă cu toate acestea e acoperită de piele albă, nefiind aceștia negrii sălbatici.

— S'a întâmplat odată, — zice artistul, — că în sala de muzică a vaporului m'am așezat la pian. Inspirat și având o dispoziție sufletească deosebită am început să cânt la pian așa fel încât pe publicul din Europa l-aș fi cucerit cu siguranță. Apoi doamne Dumnezeule, știți ce s'a întâmplat! Deodată apare lângă mine un african alb și dând cu pumnul în pian se răstește, urlând, la mine:

— Domnule! Incetează odată cu trocântul dtale prost! Nu înnebuni aici oamenii pacinici!

— Da, — încheie artistul nostru, — asta s'a întâmplat cu mine în Africa!

Petiție bine motivată. O petiție cât se poate de interesantă a sosit zilele trecute congresului din Washington. Petiția e trimisă de către femeia de 114 ani Sara Sweeney din orașul Lacobsburg, care cere, ca penziunea ei să fie urcată. Această cerere la aparență pare că nu ar fi prea modestă, căci dânsa care avea 12 dolari penzie lunară cere ridicarea acesteia deodată la suma destul de considerabilă de 100 dolari penzie lunară. Această cerere însă este justă din moment ce luăm în considerare motivele aduse în favorul cererii și și prin urmare serviciile aduse Statelor-Unite de către Sara Sweeney. Această femeie are nu mai puțin decât 33 copii în viață, afară de aceasta primul său bărbat a murit apărându-și patria în războiul contra Mexicului. Prima oară a fost căsătorită după un soldat cu numele Charles Branton, pe care l-a dăruit cu 22 copii. Când acesta a căzut în război, s'a măritat a doua oară după un anumit Maurice Sweeney, cu care a avut încă 11 copii, așa că astăzi e mamă a 33 copii, cari toți trăesc. Deci nu este inexactă afirmarea dânsiei, din motivarea petiției, că a ajuns record între mamele cu mulți copii. Pe baza tuturor acestor motive matrona Sweeney vede justificată cererea pentru ca să-i mărească pensiuinea, căci — zice în petiție — să muncesc nu mai pot și afară de asta am făcut destul în interesul Statelor-Unite.

Necrolog. Nicolas Obedeu, negustor și proprietar în Brad, a încetat din viață în ziua de 5/18 mai 1912. În mormântarea rămășițelor pământeste s'a făcut luni în 7/20 mai a. c. la 3 ore d. a. în cimiterul din Brad.

† văd. Amalia Dima născ. Szilágyi, prezidenta „Reuniunii femeilor române din Hunedoara”, a reposat vineri în 17 mai st. n. la orele 2 p. m. în anul al 68-lea al vieții.

Rămășițele pământeste ale repodatei au fost așezate spre vecinica odihnă duminică în 19 l. c. la orele 3 p. m., în cimiterul gr.-or. din Hunedoara.

Un post de cantor-catihet de ocupat cu un salariu anual de 1320 cor., cvartir corespunzător, 2 stângini de lemne și dela înmormântări 1 coroană, pentru acest beneficiu are să catichizeze la 10 școli să conducă strana și corul vocal. Rugărilor sunt a se trimite momentan la oficiul protopresbiterial ort. român în Satul-nou (com. Torontal).

Acții, note, libele de depunere, registre pentru bănci și birouri, cărți de rugăciuni, tipărituri în culori, cărți poștale ilustrate și totfelul de lucrări tipografice și litografice mai bine și mai ieftin execută

atelierul grafic și scobitor de note, al lui Iosif Sidon, Lugoș (Bănat). — Desemne și prospecte gratuite.

Dr. Mihail Pop reîntorcându-se din călătoria de studii întreprinsă pe la spitalele și clinicele din străinătate și-a reînceput praxa medicală în Băile Herculane, hotel „Rudolf”.

x Atracțiile sborului din Arad. Abia ne mai despart câteva zile de marea atracție dela Rusalii: sborul lui Székely Mihály și publicul tot numai despre acest eveniment rar vorbește. Placarde mari roșii și drapele puternice arborate pe institutul de credit „Arad-Csanádi” și pe palatul „Acsev.” vestese sborul care va avea loc în Duminica Rusaliilor, iar pe locul alergărilor de cai se așează tribunele pentru privitori. Contrar știrilor lansate despre amânarea sborului, aviatorul Székely a trimis comitetului organizator din Arad următoarea telegramă: „Sborul dela Rusalii între orice împrejurări va avea loc. Orice alte știri să se desmintească. Székely. Până acum s'au anunțat ca pasageri locotenentul de husari Eugen Vadas și ziaristul Coloman Schulik. Afară de aceștia s'au mai anunțat și membrele teatrului ungurese din Arad Rontay Boriska, Diósy Nusi și Nogrády Malvin.

x Tenis-rachette, Slarenger veritabil și alto fabricații brevetate, minge pentru tenis, footballuri și alte articole pentru sport, cele mai elegante ridicle pentru dame și geamantane pentru căldătorie, parfumerii și articole de tortelă, cel mai mare asortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia lui Hegedüs Gyula, Arad, bulev. Andrássy nr. 15.

x A încetat! căderea părului, aceluia, care întrebuintează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui Dr. Sepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedecă căderea părului și încetează total mătreața. De vânzare la Toth Adorján, drogheria la „Venus”, Lugoș-Lugoș. Toți cei ce suferă și renunță la „Venusul”.

ISKOLAI ÉRTESÍTŐ — AVIZ ȘCOLAR
bucata 30 fil.

PROPISE (CORECTE) pentru examen
100 bucăți 1:20 + 30 fil. porto.

Se vând prin **Librăria „Tribunei”**
din Arad str. Deák-Ferencz nr. 20.

Tot acolo se află și cărți potrivite ca premii pentru școlari.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(94)

— Urmare —

„Ei, ai cumpărat mulți morți? Excelența Voastră va ști că domnul face negoț cu suflete moarte, un bun articol de comerț, pe legea mea! Ei da, ascultă-mă, Cicikof, și-o spun ca prieten, nu-i așa domnul guvernator? Ei bine, eu, în locul Excelenței Sale, te-ași pune la spânzurătoare! hi, hi, hi, hi.”

Cicikof nu mai știa unde se găsește. Nozdref reluă: „Când veni la mine să-mi spună: Imi vei ceda, imi vei vinde sufletele tale moarte... ei? ce, sufletele tale moarte... Nu, Excelența Voastră nu-și va putea închipui cum am ris eu; nu mai puteam de ris. Vin aici și iată că mi-se spune că a cumpărat, spre a coloniza imense terenuri din guvernământul Cherson, o întreagă armată de țărani, și că îl costă trei milioane sdravene de ruble. Mă întreb ce fel de emigranți pot să fie... imi cerea morții, voia să mi-i plătească, ne tocniam... Asta-i așa, imi zisei eu... Ascultă Cicikof, tu ești un a-

nimal, pe legea mea, un mare dobitoc, vezi tu, și uite Excelența Sa de față aici, nu-i așa, procurorule, un animal!”

Dar procurorul, și Cicikof, și guvernatorul însuși, erau atât de tulburați și penibil afectați, că nu putură să scoată o singură vorbă... Incurcătura lor fu pricina că Nozdref, avântat cum era și neîntâlnind nici o piedecă, putu să adauge liber: „Ah! frățioare, tu crezuși... bun, tu îți închipui... haida de, am să mă țin după tine, fiindcă-i foarte curios, nu te slăbesc până nu știu pentru ce târguiești tu suflete de astea moarte. Haide, haide, nu ți-e rușine? Ta n'ai prieteni mai buni decât mine, fără îndoială și tu o iei de-a curmezișul; iată Excelența Sa, iată procurorul, colea, mă adresez la ei; este asta un procedeu? Excelența voastră nu-și poate închipui cât ne iubim noi, ei! până într'atât, iată, că dacă, în clipa asta chiar, mi-ați zice: „Ei da, Nozdref, spune pe conștiința ta, spune cine îți este cel mai scump, propriul tău tată ori Cicikof”, eu ași zice: „Cicikof, da pe legea mea, Cicikof”. Uite, Pavel, trebe să-ți dau o sărutare. Permite-mi, Excelență, să-i dau o sărutare. Ah! nădăduesc, că n'ai să mă refuzi, fiindcă îți spun, că vreau să întipăresc un mic sărut pe obrajiții tăi, cari sunt în seara asta, albi ca zăpadă... haide hai...”

Nozdref, caruia Cicikof reuși să-i evite îmbrățișarea, fu respins cu atâta energie, încât crezu că are să mănânce o căzătură strașnică; toți se îndepărtară, nimeni nu mai dădu atenție la fecăriile lui. Dar vorbele pe cari le spusese asupra a-

cestor cumpărături de suflete moarte fuseseră pronunțate cu glas foarte tare, foarte distinct, deși întovărășit cu lungi hohote de râs; ele atraseră atenția până și a persoanelor cari se aflau în celălalt capăt al sălii.

Aceasta făcu în genere efectul unei noutăți atât de stranii, încât toți rămaseră nemișcați, cu gura căscată, cu o nutră prostescă de întrebare vagă în priviri. Multe doamne schimbară între sine, ceea ce nu scăpa de fel lui Cicikof, zâmbete pline de răutate, și în fizionomia câtorva persoane se făcu un joc echivoc, care mărturisise o mare turburare în ideile societății întregi.

De bună seamă Nozdref era un palavrăgiu și un nerușinat, toată lumea știa, că din gura lui nu putea să iasă decât potop de lucruri obraznice și nebunești; dar un om, un om oarecare, enunțând, nu împoartă în ce stare, o idee nouă, va inocula o unuia altul, care va fi cuprins de ea cu putere, chiar și atunci când raportând-o vecinului său, va fi întrebuintat această precauție oratorică: „Observă numai ce prostii se colportează!”

Și vecinul va fi prins și el aci în același chip, deși zice: „Da, da, astea-s gogoase, și nu face să iei în serios vorbe de acestea”. El se stăpânește atât de puțin, încât îl privește, că aleargă numai decât să povestească lucrul cumătrului său și unei bune doamne care se află acolo din întâmplare, și trio-ul strigă: „Nebunii, nebunii! nu suntem noi oamenii aceia ca să credem una ca asta...” (Va urma.)

Culturale și sociale

Maialul elevilor școlii gr. or. române din Deva se va ținea a doua zi de rusalii în 14—27 mai în curtea școlii din Deva. La cas de timp nefavorabil se va amâna pe duminică (20 mai) 2 iunie. Venitul curat e destinat în favorul fondului Sfințitorilor Paști.

Curs de muzică pentru dirigenți de cor. Oficiul protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, în conțelegere cu domnul I. Vidu învățător din loc, cu începere dela 1/14 iulie 1912 deschide „curs de muzică” pentru dirigenții de cor.

Acei domni, cari voiesc a lua parte la acest curs, sunt invitați a lua la cunoștință următoarele:

I.
1. Profesor propunător va fi învățătorul din Lugoj d. I. Vidu.

2. Prelegerile se vor începe la 1 (14) iulie 1912, și vor ține până la 31 iulie st. v. (13 aug. st. n.) a. c., — va să zică o lună.

3. Orele de prelegere se vor ținea în fiecare zi dela orele 9—11 a. m. (afară de duminică și sărbători). Timpul de după amiază e rezervat pentru deprinderi în studiu.

II.
4. Fiecare participant este anunțat, ca la soare să fie provăzută cu o violină. Aceia cari au practicat până acuma flautul, se pot lipsi de violină, înlocuindu-o cu aceasta.

5. La finea cursului fiecare participant va primi un atestat oficial cu calcul, estradat din partea oficiului protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, subscris și sigilat din partea șefului acestui oficiu și de profesorul propunător I. Vidu. Dorim prin aceasta, ca domnii participatori să-și poată atesta participarea la acest curs și capacitatea în studiul muzicii.

III.
6. Taxa de curs e 20 cor. (douăzeci coroane), care are să fie trimisă la adresa dlui I. Vidu învățător în Lugoj (Krássó-Szörény m.) cel mult până la 15 iunie st. v. a. c. Această taxă va servi totodată ca aviz de înscriere.

7. La caz dacă până la 15 iunie st. v. nu se vor anunța cel puțin 10 participanți, atunci cursul nu se va ținea; despre ceace respectivii domni anunțați până la acest termen va fi avizați, și li-se va retrimite taxa de curs.

8. Participanții vor avea quartir gratuit la internatul de aici. Viptul îl vor primi tot în acest internat pe lângă o taxă de 40 cor. (patruzeci coroane) plătită anticipativ pe întreg timpul cursului. Acei cari eventual își vor avea quartirul și viptul pe la rudenii ori cunoscuți, au să avizeze aceasta deodată cu trimiterea taxei de curs.

9. Interniștii au să-și aducă cu sine: o perină, un cearecef (lepedeu) și o acoperitoare.

Lugoj, la 16 (29) Aprilie 1912. Dr. G. Popovici protopresbiter, I. Vidu învățător.

ECONOMIE

Situațiunea financiară. Evenimentul cel mai însemnat petrecut dela ultimul nostru raport săptămânal înceace în piața internațională de bani este reducerea etalonului oficial la Banca Angliei dela 3 $\frac{1}{2}$ % la 3%. Altădată reducerea aceasta era signalul pentru reducerea etalonului și la celelalte bănci de emisiune și peste tot un semn de îmbunătățire a situației pieței de bani. De astădată efectul acesta întârzie. În Berlin din contră discontul privat s'a urcat dela 3 $\frac{1}{2}$ % la 4%; numai la Paris banii sunt ceva mai ieftini și discontul privat cotează 3 $\frac{1}{2}$ %.

În piața internă de bani situația devine din zi în zi mai critică. Ofertele lipsesc total și discontul este în creștere. În Viena discontul privat, pentru cambii de prima bonitate a fost de 4 $\frac{1}{2}$ %. În Budapesta după bonitate și durată 4 $\frac{1}{2}$ %—6% și peste 6%.

De o reducere a etalonului oficial între astfel de împrejurări nu poate fi vorba în timp apropiat.

Terminul ultim pentru subscrierea de acțiuni la nou înființându-l institut de credit și economii în Aiud fiind fixat pe ziua de 31 maiu st. n. c. și deoasece acest termin se apropie, — ne luăm voie să rugăm și pe această cale pe toți binevoitorii și

sprrijinitorii acestui institut precum și pe domni, cărora li-s'a trimis „Prospectul” de fondare, să binevoiescă a grăbi cu acuirea de subscrieri și a reînapoia până la ziua fixată „Prospectul” dimpreună cu sumele incasate respective libelele de dăpunere a acestor sume la adresa d-lui dr. Emil Pop advocat în Aiud.

Aiud la 20 maiu 1912.

Fondatorii.

Ultima oră

Inceputul scandalului în Cameră!

Revolverul și boxul au intervenit pentru lămurirea situației.

Justh tatăl și fiul se apără cu arme!

(Prin telefon dela corespondentul nostru).

Ședința de după amiază a Camerei ungare (despre cea de dimineață amintim în alt loc al acestui număr) a readus nota patriotică adevărată a parlamentarismului maghiar.

Se știe că camera ungară de câte-ori a avut în sânul ei o opoziție respectabilă prin consecvența și statornicia ei ca și prin numărul opozanților, în totdeauna a strălucit prin scandal. Caracterul ei de cameră de clasă nu-i îngăduie o funcțiune normală pe dată ce pretenții ale democrației prind glas statornic în incintă-i, după cum caracterul de cameră a unei singure rase nu-i îngăduie activitate normală și pacinică, atunci când glasul milioanei nemaghiare prinde să răsună stăruitor...

Fără îndoială majoritatea camerei lui Tisza nu bănuia că opoziția iusthistă, înfripată și ea din mulți politiciani cu o comună reputație politică, va perzista atât de multă în intransigența sa.

După cum ni-se comunică prin telefon, la ora 3 p. m. după ședința secretă, deputatul Rakowski István declară că se alătură și el obstrucției iusthiste.

Drept răspuns, aleșii baionetelor de acum 2 ani, mamelucii din partidul inactivității naționale complete izbucnesc în urlete patriotice.

— E o porcarie ceia ce faceți! le striga cunoscutul iusthist Szmeccsányi György, ridicându-se din bancă ca mușcat de șarpe.

Ca la un semnal dat toți viitorii alegători ai lui Tisza la scaunul presidențial dau năvală spre cea dintâi linie debănci din stân-ga, unde se găsea Iuliu Iusth cu fiul său Iusth Iános.

Văzându-i apropiindu-se, fiul pășește înaintea tatălui scoțând revolverul.

— Il impușc pe acela care se atinge de tatăl meu!

Acesta din urmă a scos un box și i-a strigat deputatului Vojnits Sándor, care înainta în capul mamelucilor lui Tisza și ai bietului Lukács.

— Vino aici, că voi isprăvi cu d-ta! În fața unor replici atât de elocvente viteji s'au potolit...

Președintele a suspendat numai decât ședința; iar după pauza, care a mai liniștit spiritele, și a manifestat obișnuita părere de rău și a chemat la ordine pe deputatul care stărnise scandalul, pe Szmeccsányi.

Apoi ca să pregătească pe a doua zi probabil un alt scandal propune pentru azi la ordinea zilei alegerea de președinte.

Tisza la ordinea zilei, așa-dar!

Socialiștii amenință cu grevă generală.

Budapesta, 21 maiu.

Azi pe culoarele camerei, în timpul celei mai înalte șesescități, a avut loc o consfătuire între șefii socialiști Garami și Kunl și între Iuliu Justh. Cei trei bărbați politici au stabilit împreună un plan comun de acțiune pentru cazul când guvernul ar încerca să sufocă obstrucția cu armele teroarei în cameră.

Conform proclamației apărute azi pe prima pagină a ziarului „Népszava”, socialiștii vor declara în acest caz greva generală, sistând orice muncă în țara întreagă. Ar fi o lovitură de efectul unei generale catastrofe aceasta, căci ar cauza pagube de milioane, pe lângă că ar atrofia toate arterele de viață cu deosebire în orașe. N'ar mai apare nici zărele și s'ar creia cea mai prichnică atmosferă pentru izbucnirea unei revoluții. Partidul lui Justh va da astfel o supremă dovadă guvernului de rezistența situației sale.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul Bota. Manuscrisurile au rămas acolo; probabil că s'au ars. Dar poți trimite din nou și dacă e bună putem să o publicăm.

Dlul Gaiță:

„Ca să-l poată îndupleca

Unii promiteau o mie

Și butoiul cu rachie

Alții buți cu vin ales” etc.

Apoi cu asemenea spirite și cu așa sarcasm, scumpe d-le Gaiță nu-ți putem face onorurile „Ra-iștei”, la noi nu mergă nici cu „rachie” nici cu „mie”.

Dlul Lile. Valoarea unei bucăți nu se ridică prin puncte de suspensie oricât de multe ar fi ele ci prin gândirea și prin sufletul ce sunt cuprinse în ea. Tema d-tale e bine aleasă dar îi lipsesc însușirile de emotivitate. E o înșirare de cuvinte mai mult sau mai puțin răsunătoare. Cauza este că nu ai simțit în suflet ceace spui, ci ai simulat sentimental fără a-l adânci și a te identifica cu el. Dacă nu ai alerga după situații complicate, dacă ai fi sincer poate că ai reuși. — Mai încearcă!

Dlul Călătorul. Deplângem ceace ne spuneți, dar noi nu o putem da fără cercetare specială căci, dupăcum am mai repetat, socotim că e mai bine să lășăm un vinovat nepedepsit decât să jigim pe nedrept.

Dacă însă d-voastră care spuneți că vă preocupă o cauză ca aceasta ați binevoi să vă luați răspundere subsemnând, poate că am publica-o.

Dlul Mihail Vidu inv. Halmagiu. Textul corect al rugăciunii domnești e următorul: „Tatăl nostru care ești în ceruri sfințească-se numele tău, vină împărăția ta, fie voia ta, precum în cer așa și pe pământ...” Prin urmare nu dă ai dreptate. Dacă doriți să vă convingeți de adevăr, consultați originalul grecesc în ediția lui Tischendorf, cea mai bună din câte avem.

Dlul Străin în țara lui. Bucata e bună, fiind scrisă în ton popular am dat-o la „Poporul Român”.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dr. L. C. Budapesta Ziarul se expediază la adresa H. Margit Körút 60 dela primul aviz ce l-am primit dela D-Voastră.

H. B. în B. Anunțul trimis costă publicat odată 140 cor., publicat de trei ori 360 cor. La trimiterea sumei să ne comunicați din nou textul anunțului.

N. Balan Blasfaldu. Am primit 20 cor., abonament până la 15 martie 1912.

S. Gașpar, Timișoara. Ca să fie abonamentul achitat până la prima iulie 1912 aveți a ne trimite 5 cor.

Lazar Babcu, Becicherecul-mic. A primit 7 cor. abonament până la 1 iulie 1912.

Redactor responsabil: Atanaslu Halmagian.

Un commis

din bransa ferăriei și 2 învățăcei din familie bună află aplicare imediată la **Stan Stoffea**, Szelistye (Săliște) com. Szeben.

Doagă.

La subscrisul se află de vânzare doagă de 1 metru lungime și de diferite lățime 1-2 vagoane, 3/4 vag. de goran și 1/4 de cer (ceron). Cine dorește să cumpere să se adreseze subscrisului, oferind totodată prețul după bucată sau după vas.

Zaharie Popoviciu,
dir. de bancă Mehádia.

Se caută o bonă

pe lângă 3 copii mai mari. Salar bun. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

Se află de vânzare

o ferărie

existentă de 30 ani cu 100.000 cor. active. Capital necesar 30-40.000 cor. Interesații cari dispun de acest capital sau o garanție corespunzătoare să binevoiască a-și trimite adresa la **Rudolf Mosse**, Wien I Seilerstätte 2 sub „W. D. 7229”.

Un tinăr român

care a satisfăcut legea recrutării, cinstit, harnic și care pe lângă limba maternă știe vorbi și serie bine în limba germană, află aplicare în fabrica de hârtie „LETEA” Bacău (România).

Doritorii de a ocupa acest post, trebuie să aibă o scrisoare cetibilă și frumoasă, iar ofertele să se serie cu mâna proprie, atât în românește cât și în nemțește.

Biserica gr.-cat. din Feldru vinde dreptul de optare

după 5 acții dela „Albina”. A se adresa la **Ioan Timoc**, curator prim. bis. Földra p. Kisilva (com. Bistrița-Năsăud).

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

VIRÁG és FARAGÓ

FABRICANT DE ARTICLII pentru INDUSTRIA FERULUI și pentru ECONOMIE BUDAPESTA, VII., str. Ilka nr. 11. R.

EXECUTĂ OBIECTE DE FER
PENTRU FABRICI, GRAJDURI,
SUPEREDIFICATE ECONOMICE,
FLORĂRII ȘI VERANDE
CU PREȚURILE CELE MAI
CONVENABILE. — LA CERERE
CU PROVOCARE LA ZIARUL
„ROMÂNUL”, TRIMET CATALOG
DE PREȚURI GRATIS și
FRANCO

Kratochvill Agoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28-35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vârsate din bronz și zinc pentru ofiții, medeci, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

Prețuri de fabrică.

Correspondență în limbile maghiară și germană

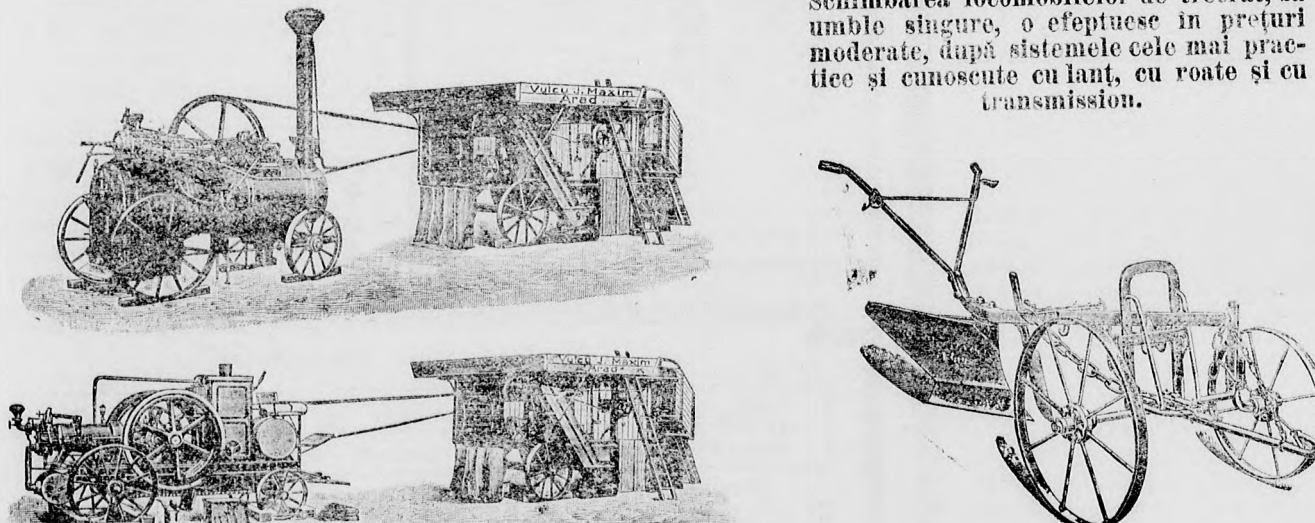
GHEORGHE GIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu prețuri moderate.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini
ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuese în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzina. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joangăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).
Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

≡ Sborul ≡
de la Rusalii!

**Székely
Mihály**

maiestrul aviaticei un-
gurești va organiza în
26 Mai n. 1912 d. a. la
orele 5

un sbor admirabil

pe câmpul alergărilor
de cai din Arad. Pro-
ducțiilor lui aparține:
sbor de înălțime, ateri-
saj și sbor cu pasageri.

Bilete se capătă înainte:

la Ifj. Klein Mór, Hanzu Nestor,
Maresch Gyula, Weisz Leó, Brun-
ner Béla, Pichler Sándor, Buchs-
baum és Társa, Hoffmann Sándor,
Juhász és Társa, Mándt és Schrödt,
Kerpel Izsó, Gutmann és Berger.

PREȚURILE:

Loje pentru 5 persoane 30 cor.,
loc de șezut pe tribună 5 cor.,
loc de șezut pe scaun 4 cor., lo-
cul II 2 cor., loc III 1 cor. loc IV
60 fileri.

26 Mai n.

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Booskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și
din materialul cel mai excelent totfelul
de ghețe pentru domni,
dame și copii, precum
și ghețe pentru picioare
suferinde, cu prețurile
cele mai moderate.

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi
de ciment, presă pen-
tru table de ciment
și aranjează fabrici
complete din ciment

Hazal femlemez és cze-
mentgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Refter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93—13.

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

in Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și
ceasornice pe lângă garanție și prețuri
moderate. — Se fac orice reparaturi de
juvaere și ceasornice de aur, repede, pre-
cis și ieftin. Serviciu conștiințios.

H. DURATZO

fost șef. atelierului fotografic Mandy

Atelier fotografic

București, strada Gr. C.
Cantacuzino (România).

In atențiunea celor-
ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința
on. public, că reîntorcându-mă
acasă după 8 ani de experiență
câștigată în America, am des-
chis aici în loc, pe strada József
főherceg nr. 1 (lângă „Victoria”)

un birou de arhitectură.

Primește totfelul de construcțiuni
în bransa arhitecturii, precum
și transformări conform cerințelor
moderne. La dorință servesc cu
planuri și prospecte. La dorință
merg și în provincie. — Cu deo-
sebită stimă:

IOAN CLAITI

zidar diplomat

ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE

:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::

Rezolvă în mod foarte eulant cumpă-
rarea și vânzarea de pământuri, vii,
păduri și case. Mijlocește împrumuturi
noui și convertează grabnic și favora-
bil datorii vechi, atât în loc, cât și în
provincie. Sunt prenotate actualmente
mai multe case mai mici și mai mari
din loc, precum și mai multe proprie-
tăți. În caz de binevoitoare autorizare
până la rezolvire nu se compută nici
o cheltuială.

LUSTBADER ADOLF

birou de mijlocire conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-ter) nr. 12.

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri
moderate la administra-
ția ziarului „Românul.”

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor
din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei
norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii în-
chise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.
„Crema-Margit” e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată,
care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

ARAD.

Leitner

Cluj-Kolozsvár

Cel mai m

IOAN

FĂGĂ

bună calit

de model

Viena și

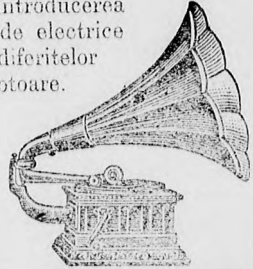
sport dela

și rachiu.

rățirea și

Leitner Sándor mechanic și electrotehnice
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramofone și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea sonerilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

Ciment portl. și țigle de acrop. de Prusor

PREȚURI IEFTINE!

„La manufactor“.

HAUPT DÁNIEL
FERĂRIE ȘI PRĂVĂLIE DE VOPSELE
FĂGĂRAȘ piața Ferencz-József 27

Mare magazin în totfelul de articlii de măsur, fierar și lăcătuș, fiere pentru zidiri și pentru mobile, cumpene zecimale pentru bucătărie și pentru prăvălii.

Vase pentru bucătărie de email „Sphinx“ veritabile, tacâmuri de masă Solingen veritabile, linguri veritabile de Alpacca și ține de Berndorf, lampe și părți de lampe. Trăsuri pentru copii, frumoase și durabile, cu prețurile cele mai convenabile!

SERVICIU CONȘTIINȚIOS!

Să sprijinim industria locală!

Cel mai mare depozit de pălării din Făgăraș și împrejurime a lui **IOAN WELTHER** MĂESTRU de pălării
FĂGĂRAȘ, piața Ferencz József-tér 17.

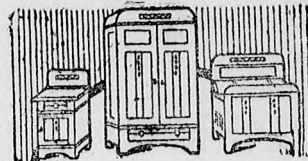

Recomandă în atențiunea m. st. public din loc și împrejurime depozitul său foarte bogat în pălării, de cea mai

bună calitate pentru femei, bărbați și copii, precum și pălăriile de model pentru femei după cea mai nouă modă din Paris, Viena și Budapesta, și șapei de sport pentru copii, pălării de sport dela 1 cor. 40 fl. în sus. Are în depozit străcurătoare de vin și rachiu. Călcatul cilindrelor se execută la moment. Primește curățirea și văpsirea pălăriilor pe lângă prețurile cele mai favorabile.

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în țermița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre Urnașul lui Baumann Arnold

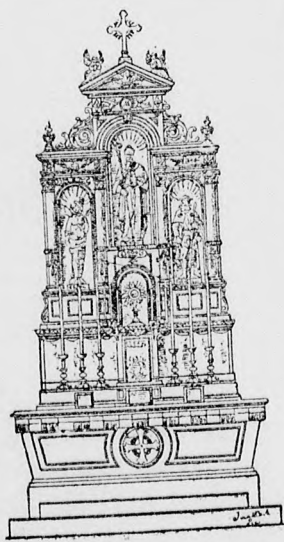
LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia
(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învalitoare de masă, matrațe de foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanția.

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

Execută: Iconostase, icone isfinte, fântâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mâna. — Prospecte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

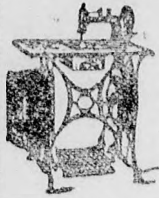
Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie pentru ferestre

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Prima calitate.

Mașini de cusut » Singer » calitate bună, pentru femei cu 30 fl., (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centralbobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soiuri 55 fl., cu lumte scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — lîferază:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.

Revizătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

Decorat cu medalie de aur la expoziția agricolă din Lugoj.

Dicsics B. Ignác,

succesorul lui Bálint Dicsics.

Atelier de trăsuri, șele și lustruire.

LUGOJ, strada Niță Popa

lângă biserica gr.-orientală română.

Pregătește toffelul de trăsuri și căruțe, precum și lucrări de dogărie și făurarie. Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Szeghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

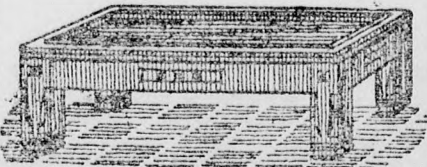
Având sistem propriu de-a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, danțele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spal cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PÁLLÁN succesor

Styászni József

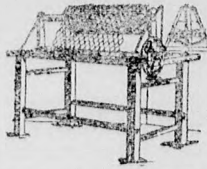
prima fabrică ardeleană de biliarde și timplărie în Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.

La cerere trimite instalatorul de biliarde și în provincie. — Ține mare asortiment de biliarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și frg de schimb.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely,

VI., Ferencz-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Prinlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru impletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plățire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimis specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

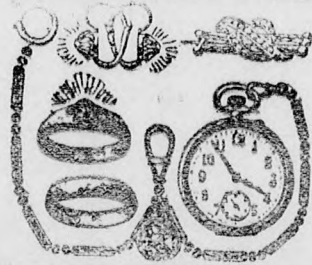
Agentura generală comercială.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanția.

Prețuri solide! — Serviciu prompt!

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc

fabricant de cimbale.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

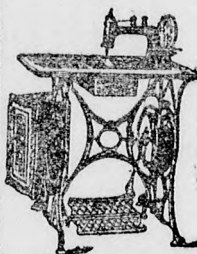
Prețurile, la cerere, se trimit gratis. Correspondența intrucât se poate să se facă în limba maghiară, germană sau sârbească.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comenzi și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafone etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

: Atelier de croitorie

Ioan Avram,

— Bistrița —

Strada Iemnelor Nr. 63.

în casa Dr. Onișor, peste drum de casa comitatului.

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am deschis modestul meu

atelier de croitorie

în strada Iemnelor nr. 63, unde l-am mărit și aranjat după cele mai nouă recepțiuni, astfel că acum sunt în plăcuta poziție de-a putea ținea în depozit permanent o cantitate însemnată de stoffe și alți articoli de branșă. — Materialul este cel mai bun, prețuri cât se poate de moderate, comanda urgentă se efectuează în cel mai scurt timp.

LE!

...ne, cele mai
...u de oje, foarte
...deosebită se pot
...cu prețurile
...pe lângă ga-
...ani.

...erenc
...mbale.
...hlen-u. 39.
...nt gratis. Cores-
...se face în limba
...u sirbească.

Beni
...ic
...Lajos-u. 18.

...l de cusut
...ini de scris
...lete și
...mafoane etc.
...ensiliile acestor
...i le are în de-
...paraturile se
...iează repede
...ompt.

...de croitorie

Avram,

...strita
...anelor Nr. 63.
...nișor, peste drum
...comitatului.

...e a aduce la
...n. public, că
...eu
...itorie

...3, unde l-am
...mai nouă rece-
...olăcuta poziție
...permanent o
...și alți articli
...cel mai bun,
...ate, comande
...mai scurt timp.

Karton Aladár

„Alba“ fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece
cine lucrează cu ghips „Alba“ face economie în bani!

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu—Nagyszeben, Strada Sării—Salzgasse 37.
Telefon Nr. 47.

Oonoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumpăra) MAREA EXPOZIȚIE de totfelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

Executăm toate lucrările de lipsă la biserică nouă și vechi. — Orice comandă se efectuează prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanță și cu prețurile cele mai moderate.

Hans Fabritius

inginer

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

Primul și cel mai mare depozit de piane

W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: piane, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreighoffer și Förster.

Imprumută piane în condiții favorabile

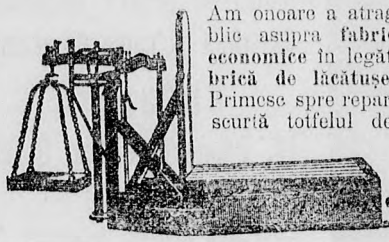

Cu prilejul expoziției industriale din Lugoj premiat cu cel dintâi premiu cu: „DIPLOMĂ DE ONOARE“.

TÓTH ELEK

Turnătorie de fier și metal, țesătorie de fer și fabrică de mașini

TELEFON nr. 22. LUGOJ-LUGOS TELEFON nr. 22.

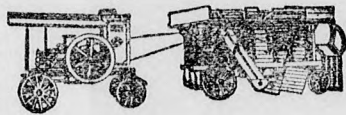
Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra fabricii mele de mașini economice în legătură cu noua mea fabrică de încălzire și de cumpene. Primesc spre reparare ieftin și în vreme scurtă totfelul de mașini economice,

mașini de imblătit, locomobile, părți de mașini, motoare ori străformarea lor, mori, cazane,

cumpene, pompe, tulumbo, etc. Indreptarea osiilor mașinilor de imblătit, etc. Benzin, motoare, absorbitoare de gaz pentru oleu brut, ori transportarea părților alcătuitoare în timp scurt, cu prețuri convenabile. Totodată recomand pâzele mele de fir, din fir negru ori zincuite, în orice mărime și cantitate, cu prețuri ieftine de fabrică. La dorință servesc cu prospecte și planuri gratuite.

Fabrică și atelier de reparatură pentru cumpene.

Mare magazin de mașini economice

Agentura fabricii de mașini a căilor ferate ungare. Vânzare de motoare

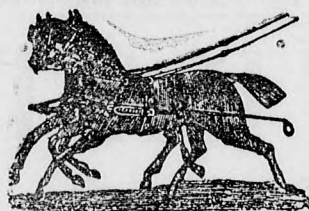
Mai de multe-ori premiat cu medalie de aur și argint.

Atelier de curelărie, șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelarilor)

SIBIU—Nagyszeben, Heltanerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroșat, călărit, vânat, sport și voiaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vâzobii). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strâns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiincios.

Cumpărați fabricație indigenă!

CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

SIBIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine de copii și alte multe lucruri:

Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

En detail.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

nr. telefonului 604.

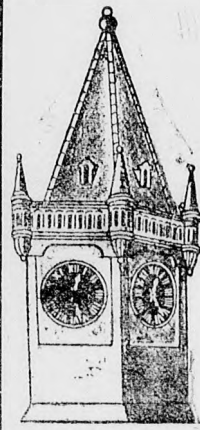
Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână
Cs. O. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN

Sarkadi Zoltán & Comp.

fabricanți de orologioare pentru turnuri în Nagyvárad, Damjanics-u. 30.

(Casa proprie)

Recomandă introducerea admirabilelor orologioare de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc orologioare pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Repararea orologioarelor de turn se execută cu minuțiozitate.

Nr. telefonului 604.

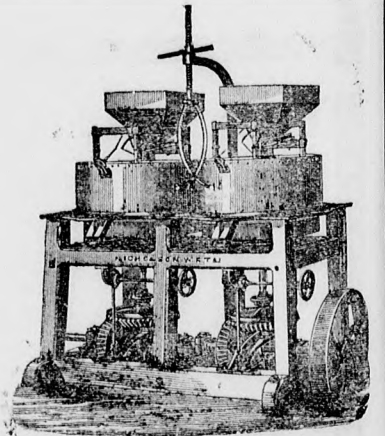
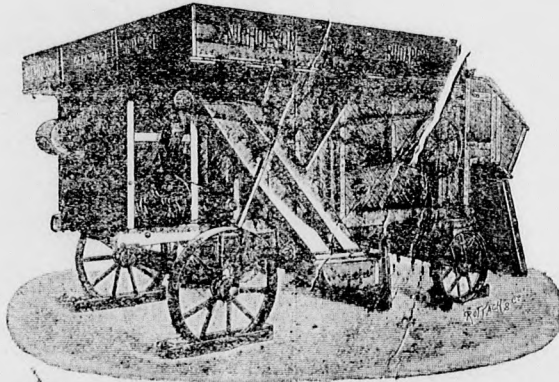
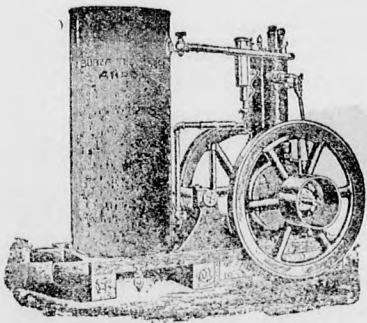
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **meri cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plățire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru **meri** servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Catalog trimitem gratis etc.”

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.